

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งดำเนินการเป็น 3 ตอน ตอนที่หนึ่ง ได้แก่การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์หรือกรอบมโนทัศน์ความเป็นเลิศหรือคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำมาสร้างกรอบมโนทัศน์ในการวิจัยครั้งนี้ ตอนที่สอง เป็นการพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ พร้อมทั้งแนวทางพัฒนาสถาบันสู่ดัชนีนั้น ๆ โดยใช้วิถีกระบวนการเชิงอนาคต (The Futureing Process) ซึ่งดัชนีที่พัฒนาขึ้นจะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ลักษณะของวิชาชีพและสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ และคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ด้วย ตอนที่สาม เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของดัชนีที่พัฒนาขึ้นโดยระบบผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้ประเมินสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน 1 แห่ง

ผลการวิจัยในตอนแรก พบว่า เกณฑ์ หรือกรอบมโนทัศน์ความเป็นเลิศหรือคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการอ้างอิง มีทั้งหมด 23 เกณฑ์ ซึ่งครอบคลุมปัจจัยเบื้องต้นที่จำเป็น (Inputs) กระบวนการหรือการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา (Process) และผลผลิตของสถาบัน (Outcomes) จึงนำเกณฑ์ที่วิเคราะห์ได้ทั้งหมดมาสร้างกรอบมโนทัศน์เพื่อพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามรูปแบบการประเมินของ Bishop

ผลการวิจัยในตอนแรก ซึ่ง เป็นขั้นคอนานการพัฒนาค้นหาและแนวทางพัฒนาสู่ดัชนีนั้นๆ พบว่ามีคุณลักษณะของความเป็นเลิศทางวิชาการที่ผ่านการยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิโดยกระบวนการ EDPR จำนวนทั้งสิ้น 20 คุณลักษณะ ครอบคลุมคุณลักษณะของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของสถาบัน ในแต่ละคุณลักษณะ จะมีดัชนีบ่งชี้ซึ่งผ่านการยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิเช่นกัน รวมทั้งสิ้น 121 ดัชนี เมื่อนำคุณลักษณะ และดัชนีบ่งชี้ทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์หาล้ออนาคต

(Future Wheel) และตารางปฏิสัมพันธ์ (Cross-Impact Matrix) เพื่อหาแนวทางพัฒนาสู่ดัชนีนั้น ๆ แล้วนำมาสร้างภาพ (Scenario) ของดัชนีซึ่งความเป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะได้ทั้งหมด 19 ภาพ โดยรวมภาพที่ 1 ซึ่งเป็นดัชนีบ่งชี้เกี่ยวกับคุณลักษณะของปรัชญาสถาบัน และภาพที่ 2 ซึ่งเป็นดัชนีบ่งชี้เกี่ยวกับเป้าหมายของสถาบัน เข้าด้วยกัน เป็นภาพ (Scenario) ที่ 1 ดังนั้นผลการวิจัยในตอนต้นที่ 2 นี้ จะได้ภาพ (Scenario) ของดัชนีซึ่งความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งหมด 19 ภาพ ซึ่งบรรยายถึงคุณลักษณะของความเป็นเลิศ ระดับของความเป็นเลิศ และแนวทางพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามคุณลักษณะนั้น ๆ ตามต้องการ

ผลการวิจัยในตอนต้นที่ 3 ซึ่งเป็นผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของดัชนีที่พัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ในลักษณะพิจารณาว่าดัชนีใดสูงเกินไป หรือต่ำเกินไปหรือไม่ และปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน เพื่อนำไปใช้งานทางปฏิบัติได้ พบว่า มีภาพ (Scenario) ที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจำนวน 10 ภาพ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเป็นการแก้ไขในลักษณะสำนวนภาษาให้สมบูรณ์ ชัดเจน และปรับระดับของความเป็นเลิศ ตลอดจนแนวทางพัฒนาที่เหมาะสม และเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น เมื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำไปทดลองใช้ประเมินสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน 1 แห่ง ผลการประเมินสถาบัน พบว่า จากภาพ (Scenario) ของดัชนี จำนวน 19 ภาพ มีดัชนีซึ่งทั้งสิ้น 121 ดัชนีนั้น สถาบันได้จัดดำเนินการหรือมีครบถ้วนแล้ว จำนวน 25 ดัชนี สถาบันได้จัดดำเนินการหรือมีเพียงบางส่วน จำนวน 46 ดัชนี และสถาบันยังไม่ได้จัดดำเนินการเลยหรือยังไม่มี จำนวน 50 ดัชนี สำหรับความคิดเห็นของผู้ทดลองใช้ต่อดัชนีที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ทดลองใช้ดัชนีมีความเห็นว่าดัชนีที่พัฒนาขึ้นนี้มีความเป็นไปได้ เหมาะสมและเป็นประโยชน์ ไม่มีดัชนีข้อใดได้รับการเสนอให้เพิ่มหรือตัดออก

ผลจากการปรับปรุง Scenario ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาในบทที่ 4 ตอนที่ 7 ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ในบทที่ 4 ตอนที่ 8 ช่วยให้ได้ภาพของดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สมบูรณ์เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ยิ่งขึ้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

Scenario ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วคือ

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 1 : ประสิทธิภาพและเป้าหมายสถาบัน

เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบัน สถาบันควรกำหนดปรัชญาของสถาบัน เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนในลักษณะที่ว่า การผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพแก่สังคมนั้น จะต้องมุ่ง มั่นจัดการ และพัฒนางานวิชาการของสถาบัน คือ หลักสูตร การสอน การประเมินผล และกระบวนการอื่น ๆ ในสถาบันซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิชาการให้มีคุณภาพสูงสุด และควรกำหนดเป้าหมายของสถาบันใน ลักษณะที่ว่ามุ่งผลิตพยาบาลวิชาชีพที่ประกอบด้วยความรู้ ความสามารถสูงในการประกอบวิชาชีพ พยาบาล และมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ออกไปประกอบวิชาชีพพยาบาล และมุ่ง มั่น ศึกษาค้นคว้าวิจัยข้อความรู้ทางพยาบาลศาสตร์ เพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และต้องเผยแพร่ ปรัชญาเป้าหมายสถาบันให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับทราบและ เข้าใจโดยทั่วถึง โดยจัดพิมพ์เผยแพร่ ในคู่มือการทำงานของอาจารย์และบุคลากร ในหนังสือหรือวารสารของคณะฯ ตลอดจนคู่มือ นักศึกษา และ เมื่อมีการรับอาจารย์และบุคลากรใหม่ เข้าทำงานจะต้องจัดให้มีการสัมมนาอบรมมาที่รับทราบและ เข้าใจในปรัชญาและ เป้าหมายสถาบันเป็นเบื้องต้น สำหรับอาจารย์และบุคลากรซึ่งทำงานมานาน แล้ว ควรมีการจัดประชุมสัมมนา เพื่อกระตุ้นและย้ำความเข้าใจและการทำงานตามปรัชญาและ เป้าหมายอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง

สถาบันควรมีการเผยแพร่และ ประชาสัมพันธ์ปรัชญาและ เป้าหมายของสถาบันให้กับบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกได้ทราบด้วย โดยจัดพิมพ์แผ่นพับประชาสัมพันธ์ แจกให้กับนักเรียนในโรงเรียน มัธยมปลายทั่วประเทศ และให้กับผู้สมัครสอบคัดเลือกหรือผู้สนใจอื่น ๆ หรือมีการประชาสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่องทางสื่อต่าง ๆ

สิ่งสำคัญที่สุดที่สถาบันจะดำเนินการตามปรัชญาและ เป้าหมายสถาบันได้ดีนั้น ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องแสดงให้เห็นถึงความผูกพันต่อหน้าที่ (Commitment) และอุทิศ ตนเพื่อการทำงานและพัฒนางานวิชาการของสถาบันให้มีคุณภาพสูงสุด โดยบุคลากรทุกคนจะต้อง ยอมรับและปฏิบัติตามโดยยึดปรัชญาและ เป้าหมายของสถาบันเป็นหลัก และปฏิบัติตามอย่าง เต็มพลัง ความสามารถ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะ เกิดขึ้นได้จากผลการอบรมสัมมนาบุคลากรใหม่ และการประชุมย้ำ การทำงานตามปรัชญาและ เป้าหมายให้กับบุคลากรในสถาบันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 2 : คุณลักษณะของนักศึกษาใหม่

นักศึกษาใหม่ที่เข้าเรียนต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ คือไม่เป็นโรค ร้ายแรงใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน เช่น โรคหัวใจ โรคลมชัก เป็นต้น จะต้องเป็นผู้ไม่มี ความพิการหรือทุพพลภาพ และเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ ไม่มีอาการทางจิตเวชใด ๆ

วิธีที่จะคัดเลือกนักศึกษาใหม่ให้ได้คุณสมบัติดังกล่าวนี้ จะต้องมีการประชาสัมพันธ์คุณสมบัติ ของผู้สมัครให้ทั่วถึง เพื่อให้ผู้สมัครรับทราบและมีใบรับรองแพทย์ประกอบในขั้นต้นในการสมัครสอบ เพื่อเป็นการคัดกรองผู้สมัครรอบแรก ผู้รับสมัครจะต้องตรวจสอบคุณสมบัติให้ละเอียดรอบคอบ หลัง จากนั้นควรมีการตรวจร่างกายผู้ที่สอบผ่านข้อเขียนแล้ว ทำการซักประวัติความเจ็บป่วยโดยแพทย์ หรือพยาบาล ในรายที่มีประวัติน่าสงสัยว่าจะเป็นโรคที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ควรตรวจร่างกาย โดยละเอียดอีกครั้ง เพื่อคัดเลือกให้ได้นักศึกษาที่มีสุขภาพสมบูรณ์ ไม่มีอาการหรือทุพพลภาพใด ๆ

ในด้านสุขภาพจิตนั้น จะต้องมีใบรับรองของอาจารย์ประจำชั้น ม.6 มาแสดงในวันรับ สมัครว่าเป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ พฤติกรรม เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ ไม่เคยมีอาการทาง จิตเวชใด ๆ เป็นการคัดกรองผู้สมัครในขั้นต้น ต่อจากนั้น เมื่อสอบผ่านข้อเขียนได้แล้ว ควรมีการ ทดสอบสุขภาพจิต โดยใช้แบบวัดที่เชื่อถือได้ และสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการที่มีกลุ่มพยาบาลเพื่อคู ความคิด การตัดสินใจ บุคลิกภาพ ว่ามีความเหมาะสมที่จะเรียนพยาบาลหรือไม่ สำหรับผู้ที่สอบ ผ่านข้อเขียนและสัมภาษณ์ แต่มีข้อบ่งชี้ว่าอาจมีปัญหาทางสุขภาพจิต ควรมีการตรวจสอบประวัติหรือ คัดกรองโดยละเอียด ให้นักศึกษาใหม่ที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ และมีพฤติกรรมเหมาะสมที่จะเรียน พยาบาลอย่างแท้จริง

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 3 : คุณลักษณะอาจารย์ประจำ

การที่สถาบันจะบรรลุถึงความเป็นเลิศทางวิชาการได้ อาจารย์ทุกคนต้องแสดงให้เห็น ถึงความผูกพันต่อหน้าที่ (Commitment) โดยการอุทิศตนในการทำงานและใฝ่ใจศึกษาค้นคว้าหา ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศ ตลอดจนความก้าวหน้าในวิชาชีพพยาบาลศาสตร์ให้ ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารสถาบันจะต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อให้อาจารย์มีความ

คาดหวังในความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยจัดให้มีสิ่งส่งเสริม สิ่งกระตุ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการภายในสถาบัน หรือจัดให้มีกิจกรรมที่สร้างเสริมประสิทธิภาพการทำงานของอาจารย์ ยิ่งกว่านั้นจะต้องปลูกฝังให้อาจารย์มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ โดยผู้บริหารจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุทิศตนในการทำงาน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และควรมีการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อนำมาประกอบการพัฒนาอาจารย์

การที่อาจารย์จะปฏิบัติงานให้มีคุณภาพได้ อาจารย์ประจำในสถาบันจะต้องมีปริมาณเหมาะสม พอเพียงกับจำนวนนักศึกษา คือ อัตราส่วนระหว่างอาจารย์พยาบาลประจำต่อนักศึกษา ต้องอยู่ในระหว่าง 1:8 ถึง 1:4 และนับเฉพาะอาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา ไม่รวมผู้ลาศึกษาต่อ ซึ่งผู้บริหารจะต้องพยายามรักษาอัตราส่วนนี้ให้คงอยู่ โดยมีการวางแผนอัตรากำลังให้มีอาจารย์คงอยู่ไม่น้อยกว่า 1:8 และวางแผนพัฒนาคณาจารย์ด้านการลาศึกษาต่อให้เหมาะสม และเนื่องจากอาจารย์พยาบาลในสถาบันเอกชนค่อนข้างขาดแคลน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องรักษาอาจารย์ไว้ให้มีอัตราการทำงานสูง โดยการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับอาจารย์ทุกคน ปรับปรุงเงินเดือนและสวัสดิการให้เหมาะสม สนับสนุน ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ และตำแหน่งหน้าที่ ใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ และเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

อาจารย์ใหม่ทุกคนต้องผ่านการอบรมอาจารย์ใหม่ของสถาบัน เพื่อรู้จักปรัชญา วัตถุประสงค์ของสถาบัน หลักสูตร ลักษณะงานของสถาบัน รวมทั้งการอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องที่เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ เช่น เทคนิคการสอน การประเมินผล การออกข้อสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ ฯลฯ เพื่อให้อาจารย์ทุกคนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทอาจารย์และพยาบาลวิชาชีพ ควรมีการประเมินผลอาจารย์ใหม่ในระยะทดลองงานอย่างจริงจัง เพื่อคัดกรองอาจารย์ที่มีคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การประเมินอาจารย์ใหม่ที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับและประเมินโดยผู้บริหาร และอาจารย์ในภาควิชา

อาจารย์พยาบาลประจำทุกคนในคณะ ต้องมีวุฒิการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาโทในสาขาการพยาบาล หรือในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล โดยมีวุฒิปริญญาโททางการพยาบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และมีใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ดังนั้นการรับอาจารย์ใหม่ สถาบันจะต้องกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจนในการรับสมัครอาจารย์ใหม่ และควรพิจารณารับสมัครเฉพาะผู้ที่มีวุฒิปริญญาโททางการพยาบาล หรือสถาบันมีนโยบายให้ทุนผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมไปศึกษา

ระดับปริญญาโททางการพยาบาลก่อนมาเป็นอาจารย์ ส่วนในด้านอาจารย์เก่าที่มีวุฒิปริญญาตรี สถาบันจะต้องสนับสนุนให้อาจารย์ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางการพยาบาล โดยมีการวางแผนพัฒนาผอ.อาจารย์ด้านการศึกษาต่อ และให้ทุนสนับสนุนให้ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ

ภาพ (Scenario) ของดัชนีชี้วัดความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 4 : คุณสมบัตินักบริหารคณะพยาบาลศาสตร์

ผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ (คณบดี) เป็นนักวิชาการพยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการพยาบาล มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือคุณวุฒิปริญญาเอกทางการพยาบาล และมีผลงานวิชาการที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ มีประสบการณ์ทางการสอนและปฏิบัติการพยาบาลรวมแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี มีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายพยาบาลในระดับไม่ต่ำกว่าหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้างานใด ๆ ในสถานศึกษาพยาบาลไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีความสามารถในการบริหารเป็นที่ยอมรับในหน่วยงานและในวงวิชาชีพ

คณบดีควรมีลักษณะของผู้บริหาร คือมีทัศนคติ (Vision) มองการณ์ไกล รู้จุดอ่อนจุดแข็งของสถาบัน คาดการณ์แนวโน้มในอนาคตและมีจินตภาพองค์การในอนาคต ซึ่งจะสามารถชี้แนะทิศทางการพัฒนาสถาบันให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความผูกพันต่อหน้าที่ (commitment) ในการเป็นผู้นำ โดยอุทิศตนในการทำงานเพื่อส่วนรวมและอุทิศเวลารับผิดชอบการบริหารงาน เพื่อพัฒนาสถาบันให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการในระดับสูงสุด

คณบดีควรมีสมรรถนะในการบริหารสถาบัน และสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนางานวิชาการของสถาบันให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น คือมีทักษะในการบริหารจัดการ ยอมรับในความสามารถของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถ มีความกล้าที่จะตัดสินใจ ใช้ระบบคุณธรรมในการจัดสรรทรัพยากรตามลำดับความจำเป็นได้เหมาะสม และใช้ทรัพยากรในคณะอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลงานและการพิจารณาความดีความชอบใช้ระบบคุณธรรม โดยพิจารณาตามเกณฑ์การประเมินผลงาน ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากบุคลากรในสถาบัน กระตุ้นเตือนให้คณาจารย์มีความตื่นตัวต่อวิชาการที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง นำคณะไปสู่เป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ จัดความขัดแย้งและรักษาขวัญของบุคลากรในคณะ ตลอดจนปลูกฝังสำนึกของบุคลากรในเรื่องความเป็นเจ้าของคณะร่วมกัน โดยประสานสัมพันธ์การทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ผู้บริหารระดับหัวหน้าภาควิชา เป็นนักวิชาการพยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการพยาบาล มีประสบการณ์ทางการสอนและปฏิบัติการพยาบาลรวมแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีผลงานวิชาการที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอด้วย

หัวหน้าภาควิชาควรมีลักษณะของนักวิชาการ และมีสมรรถนะในการบริหาร เนื่องจากภาควิชาเป็นศูนย์กลางของงานวิชาการและงานพัฒนาทางวิชาการ ภารกิจของภาควิชาจึงรวมทั้งภารกิจด้านวิชาการและด้านบริหาร ดังนั้นหัวหน้าภาควิชาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถเป็นผู้นำในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้าขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การแต่งตำรา การวิจัย และการบริการวิชาการ หัวหน้าภาควิชาควรมีสมรรถนะในการบริหาร มีลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี คือสามารถดำเนินการเพื่อการวางแผนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในภารกิจต่าง ๆ ของภาควิชาให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจของคณะหรือมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การที่จะได้คณบดีและหัวหน้าภาควิชาที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวมา อยู่ที่การสรรหาและการคัดเลือกที่เหมาะสม มีการพัฒนาและฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะการบริหารอยู่เสมอ กล่าวคือ การสรรหาและการคัดเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งคณบดีและหัวหน้าภาควิชาต้องกำหนดคุณสมบัติ คุณวุฒิและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ชัดเจน และสรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจากอาจารย์ในสถาบัน โดยมีคณะกรรมการสรรหา ควรให้คณาจารย์ในสถาบันมีส่วนร่วมในการพิจารณาสรรหาผู้ที่เหมาะสมด้วย ในกรณี ถ้าภายในสถาบันไม่มีผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ควรสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกได้ จากนั้นใช้ระบบคุณธรรมในการคัดเลือกจากบุคคลที่ได้รับการสรรหาแล้ว ตามความเหมาะสม คณบดีและหัวหน้าภาควิชาควรมีวาระในการดำรงตำแหน่ง

การพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะการบริหารนั้น ควรมีโครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคณบดีและหัวหน้าภาควิชาอยู่เสมอ เช่น มีทุนให้ไปศึกษาดูงานบริหารมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาสมรรถนะของการเป็นผู้บริหาร เป็นต้น

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 5 : สถานภาพการเงิน-งบประมาณ
ของสถาบัน

สถานภาพการเงินของสถาบันมีความมั่นคง คือ มีรายรับสูงกว่ารายจ่าย หรือมีแหล่งเงินสนับสนุนโดยไม่มีข้อผูกพันใดๆ ดังนั้นในสถาบันที่ไม่มีมูลนิธิหรือองค์กรสนับสนุนจะต้องวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษา และนำมาวิเคราะห์ปรับค่าเล่าเรียนและจำนวนนักศึกษาที่รับได้ เพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ แต่ควรมีการหาแหล่งเงินทุนการศึกษาหรือเงินกู้ยืมมาให้กับนักศึกษาที่ยากจนด้วย นอกจากนี้สถาบันที่ไม่มีมูลนิธิหรือองค์กรกุศลช่วยเหลือสนับสนุน ควรจะมีการสนับสนุนจากรัฐบาลโดยให้เงินกู้ยืม ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำมาสนับสนุนการลงทุนทางการศึกษาด้วย

สถาบันจะต้องมีการจัดการการเงินและงบประมาณเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ในการวางแผนงบประมาณประจำปี ควรมีการประเมินความต้องการการใช้งบประมาณจากอาจารย์ทุกคน จากนั้นหัวหน้าภาควิชาจะกลั่นกรองการขอของงบประมาณของอาจารย์ตามความเป็นจริง และเสนอของบประมาณโดยที่หัวหน้าภาควิชามีส่วนร่วมในการพิจารณาของคณะด้วย ทำให้การจัดสรรงบประมาณเหมาะสมตามความต้องการของแต่ละภาควิชา

เพื่อให้การใช้งบประมาณที่ได้มาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภาควิชาควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณ และมีผลทำให้ใช้งบประมาณได้เพียงพอตลอดทั้งปี ควรมีการติดตามผลการใช้งบประมาณด้วยว่ามีประสิทธิผลหรือมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยหัวหน้าภาควิชาจัดให้มีการประเมินผลทุกปี และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาการขอของงบประมาณของภาควิชาในปีต่อไป

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 6 : ทรัพยากรสนับสนุนวิชาการ

ทรัพยากรสนับสนุนวิชาการมีปริมาณและคุณภาพที่จะทำให้อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสัมมนาขนาดพื้นที่และปริมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย และสภาการพยาบาล และมีสภาพแวดล้อมดี ไม่มีสิ่งรบกวน

มีห้องทำงานของอาจารย์เป็นสัดส่วนแยกเป็นรายบุคคล สงบเงียบ มีห้องประชุมย่อยสำหรับอาจารย์ใช้ประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ มีห้องพักผ่อนซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม

และมีหนังสือพิมพ์ นิตยสาร คาราวาและวารสารที่จำเป็นไว้บริการ และควรมีห้องสำหรับให้นักศึกษา
ทำงาน พักผ่อน หรือประชุม โดยมีที่นั่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนนักศึกษา

มีหอพักทั้งสำหรับอาจารย์และนักศึกษาที่สะอาด สภาพแวดล้อมดี เหมาะสำหรับพักอาศัย
ในขนาดพื้นที่และปริมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยและสภาการพยาบาล

สำหรับอุปกรณ์หรือสื่อสำเร็จประกอบการสอนและการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาสำหรับ
แต่ละรายวิชา จะต้องเหมาะสมกับเนื้อหาและจุดใจที่ศึกษา เครื่องโสตทัศนอุปกรณ์จะต้องทันสมัย
และมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้งาน และมีเจ้าหน้าที่ให้บริการความสะดวกแก่อาจารย์ตามความ
ต้องการด้วย

ห้องสมุดมีตำราเรียน หนังสืออ้างอิงในหมวดวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร และครบทุกกลุ่ม
วิชาในสาขาพยาบาลศาสตร์ในจำนวนไม่น้อยกว่า 50 เล่มต่อนักศึกษา 1 คน และ 70 เล่มต่อ
อาจารย์ 1 คน และเป็นหนังสือที่ทันสมัย เป็นตำราภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในอัตราส่วน
1:2 และมีวารสารทางวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศไม่ต่ำกว่า 30 ชื่อเรื่อง มีที่นั่งให้นักศึกษา
ได้นั่งศึกษาค้นคว้าเพียงพอคือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด มีบรรยากาศเงียบ
สงบและเย็นสบาย นอกจากนี้ห้องสมุดควรมีบริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ
แก่อาจารย์และนักศึกษา โดยพิมพ์เป็นเอกสารแจกอาจารย์ทุกภาควิชาและนักศึกษาทุกชั้นปีอย่างน้อย
เดือนละ 1 ครั้ง ในเรื่องของงบประมาณ จะต้องมีงบประมาณในการจัดซื้อตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์
ที่ทันสมัย เข้าห้องสมุดเพิ่มเติมเป็นจำนวนที่ชัดเจนและต่อเนื่องทุกปี

การที่สถาบันจะมีทรัพยากรสนับสนุนวิชาการที่มีคุณภาพตามที่กล่าวมา จะต้องมีงบประมาณ
เพียงพอ มีการทำแผนพัฒนาทรัพยากรสนับสนุนวิชาการในระยะ 5 ปี สอดคล้องกับความต้องการและ
อัตราการขยายตัวตามนโยบายของสถาบัน จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผน จัดหาทรัพยากร
ที่มีคุณภาพตามแผน โดยให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเสนอและสรรหาหรือ
จัดซื้อทรัพยากรที่เหมาะสมกับภารกิจด้านวิชาการของสถาบัน สถาบันอาจได้รับการสนับสนุนจากศิษย์
เก่า องค์กรการกุศล หรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในด้านทรัพยากรทางวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย

เพื่อที่จะให้ทรัพยากรของสถาบันดำรงไว้ซึ่งความมีคุณภาพตลอดไป จะต้องมีการรักษาและ
ปรับปรุงให้มีคุณภาพดีเสมอ โดยต้องจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งสำหรับการบำรุงรักษาด้วย มีหน่วย
ซ่อมบำรุงทรัพยากรของสถาบันรับผิดชอบ ซึ่งจะต้องมีช่างประจำสถาบันให้บริการอย่างรวดเร็ว และ
ประชาสัมพันธ์วิธีการใช้และการดูแลรักษาทรัพยากรที่ถูกต้องให้กับทุกหน่วยงาน เพื่อให้ทุกคนใน

สถาบันมีความตระหนักรู้ในวิธีการใช้ที่ถูกต้องและรู้จักช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรให้มีคุณภาพอยู่เสมอ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากที่สุด ควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร โดยมีการประเมินดูว่าทรัพยากรที่จัดหามา นั้นมีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้งานหรือไม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดหาทรัพยากรครั้งต่อ ๆ ไป และทุกหน่วยงานควรมีแผนการประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเสนอรายงานให้ชัดเจน เพื่อดูความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรที่จัดหามา เป็นข้อมูลย้อนกลับในการทำแผนพัฒนาหรือจัดหาทรัพยากรในแผนต่อ ๆ ไปด้วย

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 7 : คุณลักษณะของแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ

คณะพยาบาลศาสตร์ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการจะต้องมีแหล่งฝึกสำหรับการศึกษภาคปฏิบัติทางการพยาบาลที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร คือแหล่งฝึกปฏิบัติมีนโยบายชัดเจนที่จะให้การสนับสนุนเป็นสถานที่ฝึกงานของนักศึกษาและมีการประชุมร่วมกันระหว่างแหล่งฝึกปฏิบัติและสถาบันการศึกษา เพื่อวางแผนจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกห้องเรียนให้กับนักศึกษาไม่น้อยกว่าภาคการศึกษาระดับ 1 ครั้ง ดังนั้นสถาบันการศึกษาศูนย์พยาบาลควรมีโรงพยาบาลรองรับเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานหลัก โดยจะต้องมีลักษณะเป็นโรงพยาบาลทั่วไป มีผู้ป่วยไม่น้อยกว่าวันละ 200 คน และมีบริการการพยาบาลที่ครอบคลุมการบริการผู้ป่วยที่มีลักษณะหลากหลายในเรื่องปัญหาสุขภาพ ภัย และการบริการทั้ง 4 มิติ และมีผู้ป่วยที่นักศึกษาได้ศึกษานโรคที่หลากหลายและได้ฝึกปฏิบัติในอัตราส่วน 2:1 แหล่งฝึกหลักนี้จะต้องอยู่ไม่ไกลจากสถาบันการศึกษาเกินโอบสามารถเดินทางไปได้สะดวก

แหล่งฝึกปฏิบัติงานหลักควรมีระบบการบริหารงานที่เอื้อต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้บริการที่ดีแก่ผู้ป่วยตามหลักวิชาทางพยาบาลศาสตร์ คือ มีการมอบหมายหน้าที่การดูแลผู้ป่วยแก่พยาบาลทุกระดับเป็นลายลักษณ์อักษร มีการวางแผนปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ป่วยทุกคน มีคาร์เด็กซ์บันทึกรายงานผู้ป่วยทุกคน มีแบบบันทึกรายงานต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน มีการประชุมปรึกษาระหว่างทีมการพยาบาลเป็นประจำเพื่อแก้ปัญหาทางการพยาบาล

นอกจากแหล่งฝึกปฏิบัติงานหลัก ซึ่งมีโรงพยาบาลรองรับแล้ว ต้องมีแหล่งฝึกเสริมซึ่งเป็นแหล่งที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อเสริมแหล่งฝึกหลัก หรือเป็นแหล่งฝึกเสริมในเรื่องที่แหล่ง

ฝึกหลักไม่สามารถทำได้ และเป็นแหล่งซึ่งให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ความรู้ใช้ในสภาพการณ์จริง ที่มีได้เตรียมพร้อมสำหรับให้นักศึกษาฝึกงาน อย่างไรก็ตาม แหล่งฝึกเสริมนี้จะต้องให้การสนับสนุนร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเป็นอย่างดี มีการประชุมวางแผนการเรียนการสอนและประเมินผล การจัดการศึกษาร่วมกันปีละครั้ง แหล่งฝึกเสริมจะต้องไม่ไกลจากแหล่งฝึกหลักมากนัก และมีการคมนาคมสะดวกเช่นกัน สำหรับแหล่งฝึกอนามัยชุมชนนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่หรือชุมชนที่จะ ใช้อาศัยเป็นสถานที่ฝึกงานของนักศึกษา จะต้องให้ความร่วมมือในการนิเทศและแนะนำนักศึกษาเป็น อย่างดี ร่วมประชุมวางแผนในการหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่ออาศัยเป็นสถานที่ฝึกงานอนามัยชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้ออำนวยงานของนักศึกษาขณะฝึกงาน ถ้าเป็น สถานที่ฝึกงานต่างจังหวัดจะต้องมีที่พักเพียงพอ และปลอดภัย สามารถเดินทางไปในพื้นที่หรือ ชุมชนสะดวก ไม่ไกลเกินไป ขนาดของชุมชนควรเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาและระยะเวลาใน การฝึกงาน และเป็นชุมชนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสามารถนำกระบวนการอนามัยชุมชน ไปใช้ฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 8 : หลักสูตร

การจัดหลักสูตรสอดคล้องกับเป้าหมายในการผลิตบัณฑิต คือผลิตพยาบาลทั่วไป (Generalist) ซึ่งมีความสามารถทั้ง 4 มิติ คือ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ โดยคำนึงถึงชุมชนของผู้ป่วยทั้งครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ผู้ป่วยอยู่ แต่ยังคง ใช้อาศัยโรงพยาบาลเป็นฐานในการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ มุ่งให้บัณฑิตมีความสามารถในการให้ การพยาบาลที่มีคุณภาพ หลักสูตรจะต้องครอบคลุมการพยาบาลทุกสาขาวิชา คือ การพยาบาลพื้นฐาน การพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ การพยาบาลเด็ก การพยาบาลมารดาและทารก การผดุงครรภ์ การพยาบาลจิตเวช และการพยาบาลอนามัยชุมชน นอกจากนี้จะต้องสอดแทรกเทคนิคการบริการ มนุษย์สัมพันธ์ คุณธรรม จริยธรรม วิชาชีพในรายวิชาการพยาบาลต่าง ๆ และขณะฝึกปฏิบัติงาน พยาบาลด้วย ในหลักสูตรส่วนวิชาชีพ ควรมีรายวิชาที่ให้ความรู้และทักษะในด้านการบริหารจัดการ และการวิจัยทางการพยาบาลเพียงพอที่จะให้บัณฑิตมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพการพยาบาล มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นเลิศ มีความสามารถในการบริหารจัดการในระดับหัวหน้าทีม การพยาบาล และสามารถทำวิจัยหรือร่วมวิจัยทางการพยาบาลได้

มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ คือมีแผนในการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรทำหน้าที่รับผิดชอบ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ และความก้าวหน้าของวิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลหลักสูตร โดยมีการประเมิน 2 ระยะ คือ ระยะพัฒนาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้หลักสูตร และประเมินหลังจากนำหลักสูตรไปใช้ทุก 5 ปี นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรมีแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจนและเป็นไปได้ในการดำเนินงาน กล่าวคือ ควรมีการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยคณะกรรมการประเมินผลหลักสูตรตามที่กล่าวมาข้างต้น และประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในสถาบันทราบรายละเอียดของหลักสูตรใหม่ที่จะนำไปใช้ โดยเผยแพร่ทางเอกสาร สิ่งพิมพ์ และจัดประชุมสัมมนาให้ทุกคนเข้าใจเพื่อจะได้นำหลักสูตรไปใช้อย่างถูกต้อง จากนั้นมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในด้านสถานที่ สื่อการสอน งบประมาณต่าง ๆ ตำรา เอกสารประกอบการสอน หนังสืออ้างอิงหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องในห้องสมุด ฯลฯ เพื่อให้มีความพร้อมในทุกด้าน เมื่อดำเนินการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น หรือหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ เพื่อให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างแท้จริง

ภาพ (Scenario) ของดัชนีชี้วัดความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 9 : การเรียนการสอน

การเรียนการสอนมุ่งให้นักศึกษามีความรู้ในศาสตร์การพยาบาลเป็นอย่างดี มีความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาทางการพยาบาลได้ดี และมีทักษะการปฏิบัติการพยาบาล สามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ อาจารย์ทุกคนจะต้องมีการจัดทำแผนการสอนและใช้แผนการสอนอย่างสมบูรณ์ทุกวิชา ใช้วิธีการสอนและสื่อการสอนที่หลากหลายตามความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของการศึกษาและเนื้อหาวิชา จัดทำเอกสารประกอบการสอนตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา และมีการปรับปรุงให้ทันต่อความก้าวหน้า

ทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อง การที่จะทำให้อาจารย์ทุ่มเทให้กับงานสอนและสอนอย่างมีคุณภาพดังกล่าว นโยบายสถาบันจะต้องให้ความสำคัญของงานสอนเท่ากับการทำผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ผู้บริหารมีกลยุทธ์ทำให้อาจารย์มีความผูกพันและทุ่มเทต่องานสอน มีงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดหาสื่อการสอนที่หลากหลาย มีการฝึกอบรมวิธีการสอนและการผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง ทำวิจัยในห้องเรียนเพื่อคิดค้นวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีการประเมินผลการสอนของอาจารย์อย่างเป็นระบบ คือ มีแบบประเมินที่หน่วยงานจัดขึ้นอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุมการประเมินพฤติกรรมการสอน เทคนิควิธีสอน แผนการสอนและเอกสารประกอบการสอน มีนโยบายการایشที่ชัดเจน มีการประเมินจากหลายแหล่งคือ จากนักศึกษา เพื่อนอาจารย์ หัวหน้าภาควิชา และตัวอาจารย์เอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อน แล้วส่งให้อาจารย์ผู้สอนโดยตรง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและปรับปรุงตนเอง

เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาได้ดี การเรียนการสอนควรมีลักษณะให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทุกวิชาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และใช้วิธีการเรียนการสอนโดยกระบวนการแก้ปัญหา (Problem-Solving) จัดสรรเวลาให้นักศึกษาได้ฝึกหัดเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น จากตำราหรือสื่อการเรียนลักษณะอื่น ๆ เช่น บทเรียนแบบโปรแกรม หรือ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีการจัดฝึกอบรมวิธีการสอนที่ถูกต้องและการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพให้กับอาจารย์ทุกคน และสนับสนุนให้ทุนอาจารย์ในการแต่งตำราหรือผลิตคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) โดยห้องสมุดจะต้องเปิดบริการนอกเวลา และมีบริการการศึกษาด้วยตนเองโดยใช้ CAI อย่างมีระบบแก่นักศึกษาที่ต้องการค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนการสอนในลักษณะนี้ อาจารย์จะต้องมีระบบการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Formative Evaluation) เป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการช่วยนักศึกษาให้พัฒนาการเรียนขึ้นจนถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ อาจเป็นการช่วยรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ และอาจารย์จะต้องช่วยดูแลในการจัดสรรเวลาของนักศึกษาที่มีปัญหาในการเรียน (Time on Task)

ในด้าน การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ จะต้อง มีห้องปฏิบัติการพยาบาลที่ดีเอื้อให้นักศึกษาเรียนรู้และฝึกทักษะการพยาบาลซึ่งจำลองสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับหอผู้ป่วย มีวัสดุอุปกรณ์ใกล้

เคียงกับหอผู้ป่วย มีอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย เช่น เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ภาพยนต์ สไลด์ ใช้วิธีการสอนแบบสถานการณ์จำลองหรือบทบาทสมมติ โดยมีอาจารย์เป็นผู้ดูแลห้องปฏิบัติการ (Lab Manager) และมีเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการที่ชำนาญการ เปิดบริการนอกเวลาเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกหัดหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการปรับปรุงและพัฒนาห้องปฏิบัติการให้ทันสมัยและมีคุณภาพอยู่เสมอ มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อการเรียนรู้ ดังนั้นจะต้องมีคณะกรรมการพัฒนา และมีงบประมาณเพียงพอในการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ จะต้องจัดบรรยากาศให้นักศึกษาไม่เครียด มีแรงจูงใจ อยากฝึกปฏิบัติโดยใช้การฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการพยาบาลให้นักศึกษามีความมั่นใจ ซึ่งสามารถฝึกได้ทั้งในเวลาและนอกเวลาด้วยตนเองโดยอิสระ โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา และการนี้เทศภาคปฏิบัติต้องไม่เน้นการสาธิตและให้ปฏิบัติตามที่ถูกต้องทุกขั้นตอนเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้ปัญหาทางการพยาบาลในสถานการณ์จริงในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลเป็นประเด็นในการศึกษา ใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล โดยจะต้องมีการฝึกอบรมอาจารย์นี้เทศที่มีความเข้าใจตรงกัน ยึดหลักการเดียวกันทุกภาควิชา และจะต้องให้นักศึกษามีการประชุมปรึกษาหารือ (Conference) กับอาจารย์และทีมพยาบาลที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาปัญหา และวิธีการพยาบาลที่เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย รวมทั้งพัฒนาประสบการณ์ในขณะที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

สถาบันการศึกษา อาจารย์และพยาบาลฝ่ายบริการต้องช่วยกันปลูกฝังความสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล โดยสอดแทรกในการเรียนการสอนและด้วยวิธีการต่าง ๆ ทุกรูปแบบ

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 10 : การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต้องถูกต้องตามระเบียบวิธีการวัดและประเมินผล การศึกษาและเหมาะสมกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ กล่าวคือ อาจารย์ทุกคนผ่านการอบรมให้มีความรู้และทักษะในการประเมินผลการเรียนรู้เป็นอย่างดี โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษาในโครงการสัมมนาอาจารย์ใหม่ทุกครั้ง และมีโครงการเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผลให้กับอาจารย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจจัดร่วมกับสถาบัน

อื่น ๆ ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ในการออกข้อสอบทุกครั้ง จะต้องมีการทำแผนข้อสอบ (Blue Print) เป็นแนวทางในการออกข้อสอบ และมีการวิเคราะห์ข้อสอบก่อนและหลังสอบทุกครั้ง ข้อสอบควรมีหลายรูปแบบให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีการวิเคราะห์ข้อสอบทุกวิชาตามหลักการวัดและประเมินผลโดยใช้คอมพิวเตอร์ และนำข้อสอบที่ผ่านการวิเคราะห์ที่อยู่ในเกณฑ์ดี เก็บไว้ในคลังข้อสอบ นอกจากนี้ควรมีการวิเคราะห์ข้อสอบในคลังข้อสอบและปรับปรุงให้ทันสมัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทุก 5 ปี

ในด้านกาารวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติควรมีเครื่องมือการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาคปฏิบัติที่ได้มาตรฐานครอบคลุมด้านทักษะพิสัยและเจตพิสัยมากกว่าพุทธิพิสัย และเหมาะสมกับเป้าหมายและคุณสมบัติของผลผลิตที่สถาบันกำหนด ควรใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์และมีคู่มือการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดของตัวชี้วัด (Indicator) ประกอบในการประเมิน ทำให้ยุติธรรมมากขึ้น ควรมีการประเมินทั้งในระยะก่อนเรียน ประเมินความก้าวหน้า และการประเมินรวบยอด โดยนำผลการประเมินความก้าวหน้าเป็นข้อมูลช่วยนักศึกษาทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ควรให้ทั้งครูผู้สอนทางคลินิก และหัวหน้าคึกหรือพยาบาลประจำการได้ร่วมกันประเมิน

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 11 : การบริหารงาน

สถาบันควรมีรูปแบบการบริหารงานที่เอื้อต่อการพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพดียิ่ง คือ มีการจัดแบ่งหน่วยงานที่มีขอบเขตหน้าที่ชัดเจน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบงานแต่ละหน่วยชัดเจน มีระบบการติดต่อสื่อสารและการประสานงานที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ลักษณะการบริหารงานทั่วไปทั้งในระดับภาควิชาและระดับคณะ ทำในรูปคณะกรรมการหรือรูปแบบอื่นซึ่งคณาจารย์ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและทำงานในส่วนที่ตนถนัด โดยคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นจะต้องมีวาระในการดำเนินงาน เพื่อหมุนเวียนให้โอกาสทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารงานแบบคณะกรรมการนั้นประธานกรรมการต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยแท้จริง และสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนะ และข้อมูลต่าง ๆ การบริหารงานในลักษณะนี้ยังเป็นการฝึกให้อาจารย์ทุกคนเป็นผู้นำและบริหารงานในส่วนของคณะกรรมการที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องมีการติดตามกำกับและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานตามแผนหรือโครงการที่กำหนด

อย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน มีการให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทุกครั้ง
ที่มีการประเมิน

สถาบันควรมีการเตรียมคณาจารย์เข้าสู่การเป็นผู้บริหาร โดยมีโครงการฝึกอบรมในเรื่องภาวะผู้นำและการบริหารงานให้กับคณาจารย์ทุกคน มีการทำงานในรูปคณะกรรมการเพื่อ
ที่อาจารย์มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารสถาบัน และฝึกการเป็นผู้นำและ
การบริหารงานในส่วนของคณะกรรมการที่รับผิดชอบดังกล่าวมาแล้ว ในส่วนของผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง
ผู้บริหารควรได้รับการอบรมเทคนิคการบริหาร และมีพี่เลี้ยงให้คำแนะนำช่วยเหลือในระยะแรก ๆ
เพื่อเรียนรู้งานโดยผู้บริหารคนเดิม

สถาบันมีกระบวนการบริหารที่สนับสนุนและ เอื้ออำนวยความสะดวกในการทำงานของ
ภาควิชาและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี ในด้านความคล่องตัวของระบบการติดต่อสื่อสาร ขวัญ
และกำลังใจอาจารย์ การส่งเสริมใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาอาจารย์ และการแก้
ปัญหาโดยใช้เหตุผล

เพื่อจะพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพ ควรมีนโยบายในการร่วมมือช่วยเหลือกันทั้งภายใน
สถาบันและระหว่างสถาบัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ศึกษาปัญหา วิธีการในการที่จะพัฒนา
วิชาการทางพยาบาลศาสตร์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป โดยตั้ง เป็นสมาคม ชมรม หรือกลุ่มในลักษณะอื่น ๆ
ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศทางวิชาการในสถาบันโดยจัดให้มีเสวนาทางวิชาการ ประชุมสัมมนา
อภิปรายทางวิชาการหรือกิจกรรมทางวิชาการอื่น ๆ เป็นการกระตุ้นให้คณาจารย์มีความตื่นตัวทาง
วิชาการ ค้นคว้าหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ หรือมีความร่วมมือทำงานวิชาการเป็นทีมทั้งภายในสถาบัน
และระหว่างสถาบัน

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 12 : การพัฒนาคณาจารย์

การพัฒนาคณาจารย์ในสถาบัน จะต้องมีการโครงการหรือหน่วยพัฒนาคณาจารย์รับผิดชอบ
ชัดเจน ซึ่งอาจมีรองคณบดีฝ่ายวิชาการ หรือฝ่ายพัฒนาเป็นประธาน มีการจัดทำแผนพัฒนาคณาจารย์
ทั้งระยะสั้น (1 ปี) และระยะยาว (5 ปี) และมีการประเมินแผนหรือประเมินโครงการอย่างเป็น
ระบบ โดยจะต้องมีการศึกษาความต้องการของอาจารย์ (Need Assessment) ก่อนทำแผน และ
มีงบประมาณที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผน ซึ่งมีการพัฒนาคณาจารย์ทั้งด้านคุณวุฒิ ตำแหน่ง

ทางวิชาการ และด้านสมรรถนะที่ต้องปฏิบัติในบทบาทอาจารย์

การพัฒนาคณาจารย์ทางด้านคุณวุฒิ ควรสนับสนุนเพียงพอให้อาจารย์ไปศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ โดยพัฒนาคุณวุฒิอาจารย์ให้เป็นปริญญาเอกและปริญญาโท ส่วนการพัฒนาอาจารย์ทางด้านตำแหน่งทางวิชาการนั้น ควรจัดให้มีการสัมมนาอบรมการผลิตผลงานทางวิชาการแก่อาจารย์เป็นประจำสม่ำเสมอ ให้มี Sabbatical Leave เมื่ออาจารย์ทำงานครบ 5 ปี และต้องการทำผลงานวิชาการ และจัดให้มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงให้คำแนะนำช่วยเหลือ ซึ่งอาจเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชนที่มีความสามารถในวิชาชีพ

การพัฒนาคณาจารย์ทางด้านศักยภาพและสมรรถนะในการทำงานนั้น ควรให้โอกาสและเวลาคณาจารย์ในการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเอง โดยให้มีการะงานสอน (Work Load) ไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ให้โอกาสคณาจารย์พัฒนาตนเองทั้งในเชิงวิชาการ วิชาชีพ และสังคมร่วมกับคณาจารย์ในสถาบันเดียวกันและระหว่างสถาบันเอกชน ระหว่างสถาบันของรัฐ หรือสมาคมพยาบาลและสภาการพยาบาล เช่น จัดกลุ่มสนใจนักการศึกษาเฉพาะทางการพยาบาล จัดกลุ่มสนใจทางการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะทาง หรือจัดอาศรมความคิด (Forum) เป็นต้น เพื่อให้คณาจารย์มีความตื่นตัวทางวิชาการ และมีลักษณะความเป็นนานาชาติมากขึ้น ควรมีโครงการศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์กับสถาบันในต่างประเทศ เป็นการสนับสนุนศักยภาพในการปฏิบัติบทบาทอาจารย์ให้มากขึ้น

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 13 : การดำเนินงานให้ผลิตผลงานทางวิชาการ

ผู้บริหารมีการจัดดำเนินการดำเนินงานให้คณาจารย์ทำงานวิจัย ผลิตเอกสาร ตำราทางวิชาการและบริการวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำแผนหรือโครงการการทำงานวิจัยของคณาจารย์ทุก 3-5 ปี และจัดทำแผนบริการวิชาการทุกปี โดยมีคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน สถาบันจัดเอื้ออำนวยความสะดวกทั้งในเรื่องงบประมาณ ทรัพยากรและการประเมินคุณภาพงานวิจัย มีการจัดโปรแกรมพัฒนาคณาจารย์ด้านการวิจัยและผลิตเอกสารตำรา อาจจัดในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ ฝึกทักษะการทำงานวิจัยและแต่งตำรา และมีนโยบายสนับสนุนให้อาจารย์ทำงานวิจัยในสาขาที่ตนรับผิดชอบในการสอน และจัดหาผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา สถาบันควรมีห้องสมุดซึ่งสามารถให้อาจารย์ค้นคว้าเอกสาร ตำราหรือผลงานวิจัยทางพยาบาลศาสตร์ที่ทันสมัย

มีฐานข้อมูลทางการแพทย์และพยาบาลไว้บริการ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทําวิจัยและแต่งตำรา สถาบันควรให้การรับรู้หรือให้รางวัล เมื่ออาจารย์มีผลงานวิชาการหรือบริการวิชาการดีเด่น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้อาจารย์ตื่นตัวในการผลิตผลงานวิชาการ โดยนำไปเป็นส่วนในการพิจารณาความดีความชอบ หรือให้ค่าตอบแทนจากผลกำไรบางส่วนในการพิมพ์จำหน่าย ประชาสัมพันธ์ผลงานให้ทุกคนในสถาบันรับทราบ มีวารสารของสถาบันสำหรับเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์หรือจัดหาแหล่งหรือวารสารภายนอกสถาบันซึ่งเป็นที่ยอมรับในวิชาชีพเป็นที่เผยแพร่ เป็นการประชาสัมพันธ์สถาบันด้วย มีแผนในการจัดประชุมหรือสนับสนุนให้อาจารย์เสนอผลงานวิจัยของอาจารย์เป็นประจำ และให้บุคคลภายนอกร่วมฟัง และจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมงานวิจัยเป็นหมวดหมู่และสะดวกในการใช้ ตลอดจนแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบัน พร้อมทั้งเผยแพร่งานวิจัย

ในส่วนของงานบริการวิชาการ ควรมีแผนงานชัดเจนและต่อเนื่องทุกปีโดยกำหนดให้ 5% ของภาระงาน สถาบันควรมีสิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นการสร้างผลงานวิชาการและเผยแพร่ผลงาน รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์สถาบันด้วย

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 14 : งานกิจกรรมนักศึกษา

งานกิจกรรมนักศึกษาควรยึดหลักการพัฒนานในทุก ๆ ด้านและเหมาะสมกับความต้องการพัฒนาของนักศึกษา สถาบันจึงควรมีคณะกรรมการฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะรับผิดชอบงานกิจกรรมนักศึกษา และควรมีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ

สถาบันควรจัดกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ของนักศึกษา และเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของสถาบัน ดังนั้นจึงต้องมีแผนงานกิจกรรมนักศึกษาในแต่ละปีชัดเจน โดยกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนและพัฒนาการของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี มีการจัดกิจกรรมในหลายลักษณะ โดยให้มีการพัฒนานักศึกษาในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและวิชาการ ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาต่างคณะ ต่างสถาบัน เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษา และให้การสนับสนุนงานกิจกรรมที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะกิจกรรมเสริมความรู้ความเข้าใจชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ลักษณะการจัดกิจกรรมนักศึกษา ควรให้นักศึกษามีอิสระในการดำเนินกิจกรรมได้เต็มที่ โดยมีคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาจากการเลือกตั้ง เป็นผู้วางแผนและดำเนินงาน และมีอาจารย์

ที่ปรึกษาเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ อาจารย์ที่ปรึกษาควรทบทวนการศึกษาวิจัยจุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของนักศึกษาเพื่อวางแผนงานกิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการสโมสร

ควรมีการประชุมประชาสัมพันธ์หรือดำเนินงานในลักษณะใด ๆ ให้นักศึกษามีความตระหนักเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมทำกิจกรรม โดยที่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการฝ่ายกิจการนักศึกษา พบปะ พูดคุย ปลุกฝังทัศนคติที่ดีให้กับนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาใหม่ และให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอพูดคุย และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้คณะกรรมการสโมสรนักศึกษาควรมีการประชุมประชาสัมพันธ์แผนงาน โครงการให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า และมีการประเมินผลหลังทำโครงการและเผยแพร่ให้นักศึกษาทุกคนทราบทุกครั้ง และควรมีการประกาศเกียรติคุณหรือให้รางวัลแก่นักศึกษาที่ทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักศึกษาควรมีการเผยแพร่ทาง โทรทัศน์หรือวิทยุหรือรูปแบบอื่นภายในคณะ ในช่วงเช้าและหยุดพักกลางวันในโรงอาหารหรือสนามกีฬา เพื่อให้นักศึกษาทุกคนได้รับทราบกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 15 : การประเมินตนเองของสถาบัน

สถาบันจัดให้มีการประเมินตนเอง (Self-Study) และใช้ข้อมูลที่ประเมินได้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการพัฒนาสถาบัน กล่าวคือ จะต้องมีการประเมินที่ชัดเจน ครอบคลุมการประเมินโครงสร้าง กระบวนการและผลลัพธ์ในการกิจทั้ง 4 ด้าน โดยใช้เกณฑ์สภาการพยาบาลเป็นเกณฑ์ชี้แนะในการประเมิน มีการตรวจสอบเกณฑ์ให้ถูกต้อง มีความเป็นไปได้นในการดำเนินการ เป็นที่เข้าใจของทุกหน่วยงานที่นำไปใช้ และจะต้องมีการพัฒนาเกณฑ์ให้ทันสมัยและสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อผ่านเกณฑ์ขั้นต้นครบถ้วนแล้ว ควรมีคณะกรรมการหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการประเมินสถาบันชัดเจนและมีวาระในการดำรงตำแหน่งสลับกันไปเพื่อให้มีการหมุนเวียนการชุดเก่าเป็นที่ปรึกษาของกรรมการชุดใหม่ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่สร้างความเข้าใจให้บุคลากรทุกฝ่ายมีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินด้วย

มีแผนการประเมินสถาบันเป็นระบบ คือ มีเวลาในการเก็บข้อมูลตามเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลที่แน่นอน และมีการปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่อง มีการนำข้อมูลที่ประเมินได้ไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสถาบัน โดยคณะกรรมการทำรายงานชี้แจงถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของสิ่งที่ประเมินได้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาสถาบัน มีการติดตามผลของการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดย

าที่มีคณะกรรมการติดตามผลของการพัฒนาสถาบัน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตามข้อเสนอแนะ

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 16 : สมรรถนะของบัณฑิต

บัณฑิตมีสมรรถนะในการเป็นบัณฑิตและสามารถประกอบวิชาชีพได้เป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับในหน่วยงานและสังคม กล่าวคือ บัณฑิตมีความรู้ในเนื้อหาวิชาพยาบาลศาสตร์เป็นอย่างดี ซึ่งประเมินโดยใช้ข้อสอบรวบยอดที่สถาบันสร้างขึ้น และมีมาตรฐานเพียงพอ หรือประเมินโดยใช้ข้อสอบมาตรฐานของสภาการพยาบาล บัณฑิตมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ห้วิจารณ์ ซึ่งวัดได้จากการทำให้นักศึกษาวิเคราะห์พิกษปัญหาทางการพยาบาล หรือประเมินจากแบบทดสอบวัดความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ซึ่งสถาบันจัดทำขึ้น

ในด้านกรปฏิบัติงานพยาบาล เมื่อสถาบันทำการศึกษาติดตามผลบัณฑิตเป็นประจาพบว่า บัณฑิตมีสมรรถนะในการปฏิบัติกรพยาบาลขั้นพื้นฐานอย่างแม่นยำ นักระบวนกรพยาบาลไปใช้ อย่างชัดเจน สามารถแก้ปัญหาที่ยากและซับซ้อนได้ คือสามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างมีคุณภาพจากการประเมินของหัวหน้างาน ำให้การพยาบาลผู้ป่วยโดยคำนึงถึงปัญหาและความต้องการ และประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้ป่วยเป็นหลัก มีความสามารถในการบริหารงานในระดับหัวหน้าทีม การพยาบาล มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ ทำวิจัยทางการพยาบาล เพื่อพัฒนาวิชาชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกเชิงวิชาการ และเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

บัณฑิตแสดงถึงการมีคุณลักษณะ และสมรรถนะตามที่ระบุหรือกำหนดไว้ในหลักสูตร คือมีความสามารถให้บริการทางการพยาบาลแก่ผู้ป่วยในลักษณะองค์รวม (Holistic) ครอบคลุมทั้ง 4 มิติหลักทางการพยาบาล และในการดูแลผู้ป่วยต้องคำนึงถึงครอบครัว ชุมชน และสภาพแวดล้อมของผู้ป่วยด้วย บัณฑิตควรมีความสามารถในเชิงธุรกิจบริการ สามารถให้บริการผู้ป่วยและครอบครัวได้อย่างดีเยี่ยม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ำให้การดูแลผู้ป่วยโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีความรู้ภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่งตามหลักสูตรในระดับสื่อสารได้

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 17 : เจตคติของบัณฑิตต่อวิชาชีพ

บัณฑิตมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล กล่าวคือ เมื่อสถาบันทางการศึกษา ติดตามผลบัณฑิตพบว่า บัณฑิตมีความผูกพันต่อหน้าที่ที่จะปฏิบัติหน้าที่ทางการพยาบาลให้ดีที่สุด คือ ทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างจริงจัง โดยแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและเต็มใจ มีความเสียสละในการทำงานจากการประเมินของหัวหน้างาน และเป็นแบบอย่างของพยาบาลที่ดีให้กับเพื่อนร่วมงาน บัณฑิตมีความต้องการที่จะก้าวหน้าในวิชาชีพพยาบาลโดยตั้งใจทำงานอย่างมีคุณภาพ เพื่อความก้าวหน้าทั้งในด้านชื่อเสียงและตำแหน่งหน้าที่ และมีความตั้งใจทำงานวิชาชีพพยาบาลตลอดไป ไม่คิดเปลี่ยนอาชีพ

บัณฑิตมีความสนใจทางวิชาการและพยายามพัฒนาวิชาชีพให้ดีขึ้นทั้งด้านวิชาการและบริการ โดยสนใจศึกษาศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยการอ่านวารสารหรือร่วมฟังสัมมนาทางวิชาการ สนใจที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางการพยาบาล ทางการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพหรืองานในหน้าที่ให้ดีขึ้น นำความรู้จากงานวิจัยของผู้อื่นมาปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลให้ดีขึ้นอยู่เสมอ นอกจากนี้บัณฑิตมีความสนใจสภาพและปัญหาของสังคม สามารถนำวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

บัณฑิตสามารถนำความรู้ทางพยาบาลศาสตร์ไปใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเองและของบุคคลในครอบครัว คือ สามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาสุขภาพของตนเอง ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และรู้จักบำรุงรักษาสุขภาพของตนเองให้ดีอยู่เสมอ สามารถชี้แนะหรือให้คำปรึกษาในปัญหาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวได้ถูกต้อง เหมาะสมด้วย

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 18 : พัฒนาการทางบุคลิกภาพและ

ทักษะ ทางสังคมของบัณฑิต

บัณฑิตมีพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและทักษะทางสังคมเป็นอย่างดี กล่าวคือ บัณฑิตมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รับผิดชอบงานในหน้าที่ คือทำงานได้อย่างมีคุณภาพ เป็นตัวอย่างที่ดี และสามารถชักจูงให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานที่ดีได้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทั้งปัญหาทั่วไปและปัญหาวิชาชีพได้เป็นอย่างดี มีความคิดริเริ่มเชิงวิชาการ คือเป็นผู้นำในการเพิ่มเติมความรู้หรือท้าววิจัย และสามารถปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

บัณฑิตสามารถเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้เหมาะสมตามกาลเทศะ สามารถทำงานในวิชาชีพได้อย่างมีความสุข มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ดี บัณฑิตเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดี โดยเป็นที่ยอมรับและเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงาน ผู้ป่วยให้การยอมรับและให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาลเป็นอย่างดี

บัณฑิตใช้ความเข้าใจความเป็นมนุษย์ในการทำงานในวิชาชีพ รู้ถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่ให้การบริการและปฏิบัติตามความต้องการของแต่ละบุคคล ดังนั้นบัณฑิตจึงสามารถให้การพยาบาลได้ตรงกับความต้องการและปัญหาของผู้ป่วยแต่ละคน และบัณฑิตต้องปฏิบัติวิชาชีพตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอย่างเคร่งครัด มีความเมตตา รับผิดชอบในชีวิตรมนุษย์ เป็นพยาบาลที่มีคุณธรรมและจริยธรรม

ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 19 : ผลผลิตทางด้านวิชาการของสถาบัน

สถาบันมีผลผลิตทางด้านวิชาการที่นำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ สามารถนำไปอ้างอิงหรือประยุกต์ใช้ได้ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ มีงานวิจัยทางการแพทย์โดยอาจารย์ในสถาบันที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่าปีละ 1 เรื่อง ซึ่งจะเป็นงานวิจัยแบบเป็นทีมหรือรายบุคคลก็ได้ และมีคณะกรรมการประเมินคุณภาพงานวิจัยเพื่อให้งานวิจัยที่ดี นำไปใช้เผยแพร่ได้ หรือสถาบันอาจมีหน่วยวิจัย (Unit Cell) เพื่อวิจัยและพัฒนาข้อความรู้ทางพยาบาลศาสตร์

สถาบันมีบริการวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่าปีละ 2 โครงการ โดยโครงการบริการวิชาการควรสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบัน เป็นการเผยแพร่ข้อความรู้จากการวิจัยให้กับนักวิชาการและฝ่ายปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ และนำข้อความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการสุขภาพของผู้ป่วยและชุมชน

มีบทความทางวิชาการโดยอาจารย์ในสถาบันที่มีลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์ หรือวิเคราะห์วิจารณ์ ต่อประเด็นด้านวิชาการหรือประยุกต์ใช้ได้ในวิชาชีพพยาบาล และเผยแพร่ในวารสารที่เป็นที่ยอมรับไม่น้อยกว่าปีละ 5 เรื่อง สถาบันควรมีวารสารของตนเองเพื่อเผยแพร่ข้อความรู้ทางพยาบาลศาสตร์และผลงานวิชาการของอาจารย์ด้วย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ได้สรุปประเด็นอภิปรายผลเป็น 3 ประเด็น คือ ดัชนีความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการพัฒนาดัชนีโดยสรุปรวม และข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำดัชนีไปใช้

ก. ดัชนีหนึ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

เมื่อพิจารณาภาพ (Scenario) ของดัชนีชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. คุณลักษณะด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) จากผลการวิจัยในส่วนนี้ทำให้ได้คุณลักษณะด้านปัจจัยเบื้องต้นเป็นที่ยอมรับร่วมกันของผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นดัชนีนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ถึง 7 ด้านด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จำเป็นในการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา และเป็นดัชนีที่มีความสำคัญและมีความเป็นไปได้มาก คือ ด้านปรัชญาและเป้าหมายสถาบัน คุณลักษณะของนักศึกษาใหม่ คุณลักษณะอาจารย์ประจำ คุณสมบัติผู้บริหาร สถานภาพการเงิน-งบประมาณ ทรัพยากรสนับสนุนวิชาการและคุณลักษณะของแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ส่วนคุณลักษณะอาจารย์ประจำมีความเป็นไปได้พอควรแต่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ($IQ > 1.5$) จึงต้องพิจารณาดัชนีบ่งชี้เป็นรายข้อ พบว่า 4 ใน 8 ข้อ มีความสำคัญและเป็นไปได้มาก จึงแก้ไขรายละเอียดในคุณลักษณะอาจารย์ประจำใหม่ที่เหมาะสม และนำมาใช้เป็นคุณลักษณะของความเป็นเลิศทางวิชาการได้ แต่มีคุณลักษณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นดัชนีที่มีความสำคัญมากแต่มีความเป็นไปได้น้อยสำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ($MD < 4.5$) คือ ความรู้พื้นฐานและ เจตคติต่อวิชาชีพของนักศึกษาใหม่ จึงไม่สามารถใช้เป็นดัชนีได้

พิจารณาเปรียบเทียบดัชนีบ่งชี้ในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่เป็นผลการวิจัยในส่วนนี้กับมาตรฐานการรับรองสถาบันการศึกษาพยาบาลของสภาการพยาบาล (ประกาศของสภาการพยาบาล พ.ศ. 2528-2532) พบว่า ดัชนีที่ได้ครอบคลุมเกณฑ์ของสภาการพยาบาลทั้งหมด ส่วนที่เพิ่มเติมคือคุณลักษณะของนักศึกษาใหม่และสถานภาพการเงิน-งบประมาณ

คุณลักษณะด้านปรัชญาและเป้าหมายของสถาบัน พบว่า เป้าหมายของสถาบันสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันในลักษณะที่จะมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับของสภาการพยาบาล พ.ศ. 2529 ว่าด้วยการรับรองสถาบันการศึกษาพยาบาลว่าสถาบันการศึกษาต้องมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันการศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยในส่วนนี้กับเกณฑ์ประเมินคุณภาพของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ มาคัส (Marcus, 1983) ซึ่งเสนอว่าส่วนหนึ่งของระบบการประเมินการประเมินตนเอง เพื่อให้สถาบันมีคุณภาพนั้น จะต้องมีการชี้แจงถึงจุดมุ่งหมาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถาบันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ รูช และ เบเกอร์ (Roueché and Baker, 1987) ให้ความเห็นว่าการที่จะก่อให้เกิดความเป็นเลิศทางด้านศึกษานั้น ต้องมีการวิเคราะห์ความมุ่งหมายของสถาบันให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ควรมีการประชาสัมพันธ์ปรัชญาและเป้าหมายภายนอกสถาบัน เพื่อเป็นการโฆษณาหรือเผยแพร่สถาบันให้เป็นที่ประจักษ์โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมปลาย เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องแข่งขันกับสถาบันอื่นๆ ดังนั้นควรที่จะต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงสำหรับการเผยแพร่ให้กับบุคลากรทุกฝ่ายภายในสถาบันทราบ และมีการสัมมนาบุคลากรใหม่ ประชุมข้าราชการทำงานตามปรัชญาและเป้าหมายให้กับบุคลากร เก่าอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะเป็นการสร้างและกระตุ้นความผูกพันต่อหน้าที่ (Commitment) และอุทิศตนเพื่อการทำงานให้กับบุคลากร ซึ่งจากการทดลองนำดัชนีนี้ไปใช้ พบว่ามีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น ไม่ได้เห็นความสำคัญในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์หรือประชุมข้าราชการทำงานของบุคลากรตามปรัชญาเป้าหมายใด ๆ ทั้งสิ้น

คุณลักษณะด้านนักศึกษาใหม่หรือนักศึกษาที่รับเข้ามา พบว่าความสามารถทางเชาว์ปัญญาและเจตคติต่อวิชาชีพ ถูกตัดทิ้งไป เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่ามีความสำคัญมาก (Md.=5.56) แต่มีความเป็นไปได้พอสมควร (Md.=3.92, IQ=1.48) คุณลักษณะในด้านนี้จึงคงเหลือเฉพาะด้านสภาพที่แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของเวอร์จิเนีย แฮนเดสัน (Virginia Handerson, 1990) ที่ว่าการต้องการแสวงหาความเป็นเลิศทางการศึกษาพยาบาล อันดับแรกเห็นที่เชาว์ปัญญา อารมณ์ ความดีงามทางจิตใจ การคัดเลือกนักศึกษาจึงต้องเลือกทั้งที่มีเชาว์ปัญญาดีและมีสุขภาพแข็งแรง นอกจากนี้จากการวิเคราะห์เอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องคุณภาพและความเป็นเลิศ เกณฑ์สำหรับคัดเลือกนักศึกษา ส่วนใหญ่จะเน้นทางด้านเชาว์ปัญญามากกว่า โดยจะดูที่คะแนนสอบคัดเลือกคะแนนจากแบบสอบถามต่าง ๆ หรือผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษา และจากการศึกษาของอิทเคน (Aitken, 1982) ที่พบว่าตัวแปรสำคัญสูงสุดเกี่ยวกับนักศึกษาที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ ระดับสติปัญญาของนักศึกษา แต่ปัญหาที่สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนส่วนใหญ่ประสบก็คือ ไม่มีนักศึกษาให้เลือก และสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนก็จำเป็นต้องรับนักศึกษาให้ได้จำนวนตามเกณฑ์หรือแผนที่กำหนด เพื่อให้สามารถบริหารได้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถคัดเลือกนักศึกษาได้ตามเกณฑ์ และเนื่องจากนักเรียนที่สอบเข้าสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนได้นั้น ส่วนใหญ่เป็นพวกที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐ หรือสถาบันการศึกษาพยาบาลของรัฐไม่ได้ มีผลการเรียนค่อนข้างต่ำ ประมาณ 2-2.5 เท่านั้น (จากการสัมภาษณ์คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในภาคผนวก ก.) ซึ่งโอกาสที่สถาบันการศึกษาพยาบาลจะได้นักศึกษาที่มีเชาว์ปัญญาดีคงเป็นไปได้ยาก และดัชนีบ่งชี้ในงานวิจัยนี้ซึ่งแสดงถึงคะแนนสอบคัดเลือกสูงถึงร้อยละ 70 ผลการเรียนในระดับมัธยมปลายไม่น้อยกว่า 2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่จึงเห็นว่าสูง เกินกว่าที่สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนจะสามารถคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณสมบัติเช่นนี้ได้ ดังนั้นจึงต้องคัดเลือกนักศึกษาที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยจะต้องผ่านการตรวจสุขภาพอย่างละเอียดทั้งร่างกายและจิตใจ เมื่อสอบผ่านข้อเขียนโดยแพทย์หรือพยาบาลในกรณีที่มีข้อบ่งชี้ว่าอาจมีสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต จะต้องมีการตรวจสอบประวัติหรือคัดกรองโดยละเอียด เพราะถ้าไม่ได้นักศึกษาที่มีเชาว์ปัญญาดี แต่มีสุขภาพสมบูรณ์พร้อมที่จะเรียนก็สามารถพัฒนาได้ แต่ต้องใช้เวลาและความพยายามมากขึ้น ดังมติของการสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2530 ที่กำหนดให้มีการตรวจสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจเพื่อคัดผู้สมัครที่มีปัญหาสุขภาพ ทุพพลภาพ และเป็นโรคที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาวิชาชีพพยาบาลออก

คุณลักษณะอาจารย์ประจำ จากการวิจัยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าคุณลักษณะข้อนี้มีความสำคัญมากที่สุด ($Md. = 5.97$) แต่มีความเป็นไปได้พอสมควร และความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน ($Md. = 4.25$, $IQ = 1.86$) จึงพิจารณาคัดดัชนีบ่งชี้ในแต่ละดัชนี พบว่าความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน คงเป็นเพราะมีดัชนี 4 ข้อ ใน 8 ข้อ ที่มีความเป็นไปได้ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งต้องตัดทิ้งไป จึงทำให้คุณลักษณะในภาพรวมของอาจารย์ประจำ มองดูแล้วเสมือนว่าความเป็นไปได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อพิจารณาคัดดัชนีบ่งชี้ที่เป็นที่ยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า เป็นดัชนีบ่งชี้

ที่มีความสำคัญสอดคล้องกับข้อบังคับของสภาการพยาบาลคือ ครอบคลุมคุณวุฒิและอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา แต่ดัชนีที่ได้จะสูงกว่าเกณฑ์ของสภาการพยาบาล คืออาจารย์พยาบาลประจำควรมีวุฒิการศึกษาปริญญาโททั้งหมดในสาขาการพยาบาล ร้อยละ 80 หรือในสาขาที่เกี่ยวข้องไม่เกินร้อยละ 20 อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาจะสอดคล้องกันคือ 1:8 ถึง 1:4 แต่ทั้งนี้จะต้องนับเฉพาะอาจารย์ที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา ไม่รวมผู้ที่ลาศึกษาต่อ ในเรื่องอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษานี้ นับว่าเป็นดัชนีที่มีความสำคัญมาก ดังเช่น บอวมการ์ต (Baumgart, 1981) ได้ทำวิจัยเพื่อหาคุณภาพของการศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่มีถึงคุณภาพการเรียนการสอน ถ้าอัตราส่วนยิ่งน้อยจะยิ่งมีคุณภาพสูงขึ้น

มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับดัชนีนี้ซึ่งคุณภาพอาจารย์ คืออาจารย์ใหม่ทุกคนต้องผ่านการอบรมงานในบทบาทอาจารย์ และอาจารย์ทุกคนแสดงให้เห็นถึงความผูกพันต่อหน้าที่ (Commitment) โดยการอุทิศตนในการทำงานและใฝ่ใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและวิชาชีพให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จะเห็นว่าเป็นดัชนีที่มีความสำคัญ เพราะสถาบันการศึกษาใดจะมีความเป็นเลิศทางวิชาการได้อยู่ที่คุณภาพอาจารย์ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษา และมีความผูกพันที่จะสร้างสรรค์งานวิชาการอย่างแท้จริง ดังที่ เลวิน (Levine, 1982) ได้กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ความเป็นเลิศในด้านคุณภาพการสอนนั้น อาจารย์จะต้องได้รับการฝึกอบรมวิธีการสอนที่เหมาะสมและทันสมัย เพื่อเป็นครูที่ดีมีประสิทธิภาพ รูช และเบเกอร์ (Rouche and Baker, 1987) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การสอนที่ดีเลิศซึ่งเป็นดัชนีหนึ่งซึ่งตัวหนึ่งของความเป็นเลิศของวิทยาลัยชุมชน ก็คืออาจารย์มีความผูกพัน (Commitment) ต่อการสอนและมีความสุขในการสอน

ดัชนีนี้ขึ้นคุณลักษณะอาจารย์ประจำ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าเป็นดัชนีที่มีความสำคัญมากต่อความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่มีความเป็นไปได้ไม่ถึง เกณฑ์ที่กำหนดในบริบทของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ก็คือข้อกำหนดประสบการณ์ของอาจารย์ใหม่ การเป็นแบบอย่างของอาจารย์พยาบาลที่ดี และอาจารย์ทุกคนต้องเป็นผู้ชำนาญการในวิชาที่สอน อาจจะมีเรื่องมาจากข้อจำกัดเกี่ยวกับการขาดแคลนอาจารย์ในสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ซึ่งบางสถาบันต้องแก้ปัญหาโดยการรับลูกศิษย์ที่เรียนดีมาเป็นอาจารย์ ถึงแม้ไม่มีประสบการณ์หรือไม่ใช่ผู้ชำนาญการในวิชาที่สอนก็ตาม

คุณลักษณะ ด้านผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ จากผลการวิจัยพบว่าดัชนี บ่งชี้ประกอบด้วยคุณลักษณะของคณบดีและหัวหน้าภาควิชา ซึ่งจะแสดงถึงคุณวุฒิ ประสบการณ์และความสามารถทางวิชาการ และคุณสมบัติตลอดจนสมรรถภาพทางการบริหาร มีประเด็นที่น่าสนใจคือทั้งคณบดีและหัวหน้าภาควิชาจะต้อง เป็นผู้ที่มีผลงานวิชาการที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะคณบดีต้องมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบัน การสรรหาผู้บริหารมักคำนึงถึงประสบการณ์และความสามารถในการบริหารมากกว่า เพื่อให้ การดำเนินการของสถาบันเป็นไปได้อย่างดี แต่ถ้าสถาบันใดมิได้คำนึงถึงเพียงความอยู่รอดหรือ เลี้ยงตัวได้ หรือเพียงหวังผลกำไร แต่ต้องการมุ่งหวังสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้วยแล้ว ผู้บริหารทุกระดับจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) มีความสามารถ ทางวิชาการในศาสตร์ของตนเป็นอย่างดี ดังที่ เมย์ฮิว พอร์ด และ ฮับบาร์ด (Mayhew, Ford and Hubbard, 1990) ได้เสนอว่าการที่สถาบันอุดมศึกษาต้องการที่จะบรรลุถึงการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพหรือมีความเป็นเลิศทางวิชาการ จะต้องคำนึงถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารด้วย โดยผู้บริหารจะต้องพยายามกระตุ้นให้อาจารย์เกิดความผูกพันต่อหน้าที่ (Commitment) ในอันที่จะ มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และ จัดสภาพแวดล้อมต่างๆที่ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

ดัชนีทางด้านคุณวุฒิและ ประสบการณ์ของผู้บริหารนั้นสอดคล้องกับเกณฑ์ของ สภากาพยาบาล แต่สูงกว่าเล็กน้อย และ เมื่อประมวลด้านคุณสมบัติและสมรรถนะ ของผู้บริหาร แล้วพบว่าสอดคล้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่ง รูช และ เบเกอร์ (Roueche and Baker, 1987) ได้เสนอภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ปรากฏในวิทยาลัยชุมชนที่ดีเลิศว่า มีสำนึกในความเป็น ผู้ชี้แนะ มีลักษณะ ของความเป็นผู้สนับสนุนที่มั่นคงขึ้น และมีสำนึกในความผูกพันต่องานและบุคคล

คุณลักษณะด้านการเงินและงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความ เห็นสอดคล้องกันว่า เป็นดัชนีที่มีความสำคัญและมีความเป็นไปได้มากในทุก ๆ ดัชนี ทั้งด้าน สถานภาพการเงินและการบริหารงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณเป็นปัจจัยหลักในการบริหาร มหาวิทยาลัย การขาดงบประมาณจะทำให้ขาดอาคารสถานที่ ขาดบุคลากร ขาดทรัพยากรสนับสนุน วิชาการ ทำให้ไม่สามารถจะบริหารหลักสูตรต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของคณะกรรมการ เนกี (Carnegie Foundation, 1978) ชูสเบอร์ต (Schubert, 1985) อาร์วิด้า (Arvida, 1977) ที่ว่าปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตร คือ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และบุคลากร ดังนั้นถ้าขาดงบประมาณก็ไม่สามารถจะดำเนินการผลิตบัณฑิตให้สู่

ความเป็นเลิศทางวิชาการได้ คณะพยาบาลศาสตร์ถ้ายังไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ก็จะต้องมีมูลนิธิหรือองค์กรให้การสนับสนุน เพื่อให้ภารกิจทุกด้านดำเนินไปอย่างไม่มีปัญหา

ข้อควรพิจารณาในดัชนีนี้ที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณคือแต่ละภาควิชา มีการวางแผนและติดตามผลการใช้งบประมาณเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยหัวหน้าภาควิชาจัดให้มีการประเมินผลทุกปี และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาการของบประมาณของภาควิชาในปีต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นดัชนีบ่งชี้ที่ก่อให้เกิดการใช้งบประมาณเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างแท้จริงและคุ้มค่า แต่ส่วนใหญ่มีกละเลย ไม่ได้ปฏิบัติ

คุณลักษณะด้านทรัพยากรสนับสนุนวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์ของสภาการพยาบาล พ.ศ. 2529 ไม่ว่าจะเป็นในด้านอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องทำงานอาจารย์ หอพัก ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา โสตทัศนอุปกรณ์ ฯลฯ แต่ในรายละเอียดเชิงคุณภาพจะมีมากกว่า เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่เห็นว่าทรัพยากรจะสนับสนุนวิชาการมีความสำคัญและสามารถใช้เป็นเกณฑ์ประเมินคุณภาพหรือความเป็นเลิศของสถาบันการศึกษาได้คือ แมรี โจ คลาร์ค (Mary Jo Clark, 1975) ใช้เกณฑ์คุณภาพของห้องสมุดในด้านจำนวนหนังสือ การบริการข้อมูลข่าวสารรวดเร็วและทันสมัย และเกณฑ์ของห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์การเรียนในด้านความเพียงพอและความทันสมัย เวบสเตอร์ (Webster, 1987) เสนอให้ใช้เกณฑ์คุณภาพและปริมาณของทรัพยากรทางวิชาการซึ่งสามารถจัดได้ง่าย และนำไปเปรียบเทียบระหว่างสถาบันได้ง่ายว่า สถาบันไหนมีคุณภาพมากกว่ากัน คอนราด และ วิลสัน (Conrad and Wilson, 1985) ได้เสนอเกณฑ์การประเมินโปรแกรมทางการศึกษา ซึ่งมีคุณภาพของสิ่งสนับสนุนวิชาการ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ อาคารสถานที่ ฯลฯ เป็นดัชนีบ่งชี้ด้านหนึ่ง เมย์ฮิว, พอร์ด และ ฮับบาร์ด (Mayhew, Ford and Hubbard, 1990) ก็ได้เสนอว่า การที่สถาบันอุดมศึกษาจะบรรลุถึงความเป็นเลิศได้ต้องคำนึงถึงงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนวิชาการซึ่งต้องมีมากพอ ประภา ลัมประสูตร (2534) ได้กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาพยาบาลว่าจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ต้องดูถึงทรัพยากรป้อนระบบซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการจัดการศึกษา เช่น อาคารสถานที่ ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ว่ามีทรัพยากรเพียงพอที่จะดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด

ข้อควรพิจารณาเป็นพิเศษได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการให้บริการห้องสมุด ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ บริการยืมระหว่างห้องสมุด การบริการนอกเวลา และการเผยแพร่

ข่าวสารซึ่งพิมพ์มาให้กับอาจารย์และนักศึกษาเดือนละ 1 ครั้ง นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความสำคัญมาก แต่มีความเป็นไปได้ไม่ถึงเกณฑ์ ($Md. = 4.12$) ซึ่งจริง ๆ แล้วเป็นสิ่งที่สามารถจัดดำเนินการได้ และเป็นประโยชน์อย่างมาก อาจจะเป็นเนื่องมาจากลักษณะการศึกษาพยาบาล เอกชนมีขนาดเล็ก ปริมาณวิชาชีพห้องสมุดยังน้อย คงไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

คุณลักษณะด้านแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นดัชนีบ่งชี้อันดับสุดท้ายของปัจจัยเบื้องต้น และมีความสำคัญมากสำหรับการศึกษาพยาบาล เพราะการพัฒนาทักษะทางการพยาบาล ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาทางการพยาบาลศาสตร์ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) จากผลการวิจัยนี้พบว่าดัชนีบ่งชี้เกี่ยวกับคุณลักษณะของแหล่งฝึกภาคปฏิบัตินั้น สอดคล้องกับข้อบังคับของสภาการพยาบาล พ.ศ. 2529 ทั้งในแหล่งฝึกหลักและแหล่งฝึกเสริม

ข้อพิจารณาเป็นพิเศษในเรื่องของแหล่งฝึกคือ ต้องมีการประชุมร่วมกันระหว่างแหล่งฝึกปฏิบัติและสถาบันการศึกษาเพื่อวางแผนจัดการเรียนการสอน และจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกห้องผู้ปวยให้กับนักศึกษาไม่น้อยกว่าภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง ซึ่งนับว่าเป็นดัชนีที่มีความสำคัญมาก ($Md. = 5.93$) แต่มีกฎเกณฑ์ไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งการประชุมร่วมกันเท่าที่เป็นอยู่ อาจเป็นผู้บริหารระดับสูงประชุมร่วมกันเป็นหลักการเท่านั้น แต่ถ้าจะให้ได้ประโยชน์และเกิดความร่วมมือกันอย่างดี ควรที่จะมีการประชุมร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ในแหล่งฝึกกับอาจารย์นิเทศ เพื่อวางแผนการเรียนการสอน จัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษา ประเมินผลและหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน จะทำให้แหล่งฝึกมีความรู้สึกว่าเป็นแหล่งบริการเพื่อการศึกษาด้วย ซึ่งมีผลทำให้การร่วมมือระหว่างสถาบันทั้งสองดีขึ้น มีข้อตกลงฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตนเท่านั้น

2. คุณลักษณะด้านกระบวนการ (Process) จากผลการวิจัยในส่วนนี้ทำให้ได้คุณลักษณะด้านกระบวนการของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันของผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาชีพการทั้งหมด 8 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะของหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ การบริหารงาน การพัฒนาคณาจารย์ การดำเนินงานให้ผลิตผลงานทางวิชาการ งานกิจกรรมนักศึกษา และการประเมินตนเองของสถาบัน

คุณลักษณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความสำคัญมาก แต่มีความเป็นไปได้ไม่ถึงเกณฑ์ ($Md. < 4.42$) คือการสร้างบรรยากาศทางวิชาการภายในสถาบันให้อาจารย์และนักศึกษามีความตื่นตัวทางวิชาการ ซึ่งพบว่ามีดัชนีบ่งชี้ในคุณลักษณะนี้ 5 ใน 8

ดัชนี ที่มีความเป็นไปได้ไม่ถึงเกณฑ์ (Md. < 4.5) คือจัดสรรเวลาให้อาจารย์ทำผลงานวิชาการโดยพิจารณาตามปริมาณงานสอนในแต่ละสัปดาห์ จัดหาทุนในการพิมพ์ตำราหรือทุนวิจัยที่มีความร่วมมือทางงานวิชาการเป็นทีมทั้งภายในและระหว่างสถาบัน จัดกิจกรรมทางวิชาการระหว่างคณะหรือระหว่างสถาบัน และจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนในหอพักนักศึกษาเพื่อพัฒนาด้านวิชาการ สังคมและวิชาชีพให้กับนักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน มีความจำกัดในเรื่องจำนวนอาจารย์ และลักษณะของวิชาชีพที่ต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานคลินิกรวมและชุมชนมาก ทำให้มีภาระงานสอนมาก โอกาสที่จะจัดสรรเวลาให้อาจารย์ไปทำผลงานวิชาการหรือร่วมกับสถาบันอื่นทางงานวิชาการคงเป็นไปได้ยาก และการจัดกิจกรรมนอกพักนักศึกษานอกเวลาเรียนนั้น ก็มีโอกาสเป็นไปได้ยาก เพราะนักศึกษาพยาบาลต้องมีการฝึกปฏิบัติงานทั้งในเวรเช้า บ่าย ดึก ทำให้มีเวลาจำกัดหรือเข้าร่วมกิจกรรมน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามผู้ทรงคุณวุฒิก็เห็นว่าดัชนีที่กล่าวมานี้มีความเป็นไปได้พอสมควร (Md. อยู่ระหว่าง 3.9-4.42) แต่นำมาใช้เป็นดัชนีตามเกณฑ์ไม่ได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าดัชนีเหล่านี้จะมีความเป็นไปได้มากถ้าสถาบันมีความพร้อมในเรื่องปริมาณอาจารย์ และสถาบันนั้นมีหลายคณะวิชา ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมระหว่างคณะหรือในหอพัก ซึ่งสามารถให้นักศึกษาพยาบาลที่มีเวลาว่าง เข้าร่วมกิจกรรมได้

คุณลักษณะด้านหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ดัชนีบ่งชี้ที่เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรพยาบาลศาสตร์จะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตคือ ผลิตพยาบาลทั่วไป ซึ่งมีความสามารถทั้ง 4 มิติ คือ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพ โดยคำนึงถึงชุมชนของผู้ป่วยทั้งครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ผู้ป่วยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับมติของกรมอนามัย พยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 (2530) ในเรื่องการจัดหลักสูตรการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ระดับปริญญาตรีนั้น ให้ผลิตพยาบาลทั่วไป หลักสูตรควรผสมผสานระหว่างการเน้นชุมชน โดยให้นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องของชุมชน แต่ยังคงใช้โรงพยาบาลเป็นฐานในการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ

สำหรับดัชนีบ่งชี้ถึงการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ คือมีแผนในการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศที่เปลี่ยนไปนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ รูช และ เบเกอร์ (Roueché and Baker, 1987) ที่กล่าวว่า จะต้องมีการปฏิรูปหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อ ก่อให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร

ว่าจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความคาดหวังของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ เพราะการพัฒนาหลักสูตรไม่มีการจบสิ้น เป็นกระบวนการต่อเนื่อง

ในส่วนของวิชาเลือกในหลักสูตรควรเปิดรายวิชาไว้เพื่อให้นักศึกษาเลือกเรียนได้นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความสำคัญมาก แต่มีความเป็นไปได้ไม่ถึงเกณฑ์ (Md. = 3.85) จึงไม่สามารถนำมาใช้เป็นดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศได้ ทั้ง ๆ ที่หมวดวิชาเลือกเสรี ควรให้นักศึกษาเลือกเรียนตามความสนใจ แต่สถาบันการศึกษาพยาบาลก็มีข้อจำกัดเนื่องจากว่าบางสถาบันมีเพียงคณะเดียว จึงไม่สามารถจัดรายวิชาให้เลือกได้ เพราะการลงทุนสูง แต่มีนักศึกษาเรียนน้อย และถึงแม้จะเป็นสถาบันที่มีหลายคณะ มีวิชาให้นักศึกษาเลือกเรียนได้แต่นักศึกษาพยาบาลมีปัญหามหาการเลือกเวลาเรียน เนื่องจากมีวิชาภาคปฏิบัติการพยาบาลค่อนข้างมาก ทำให้โอกาสที่จะเลือกเรียนวิชาตามความพอใจเป็นไปได้น้อย จะเห็นว่าหลักสูตรพยาบาลศาสตร์มักจะมีลักษณะ กำหนดไว้ให้นักศึกษาเรียนตามตารางสอนเป็นส่วนใหญ่

คุณลักษณะด้านการเรียนการสอน จากผลการวิจัยจะมีดัชนีบ่งชี้ทั้งการเรียนการสอน ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นดัชนีที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนเห็นด้วยเป็นดัชนีที่แสดงถึงพฤติกรรมการสอนที่ดีของอาจารย์ คือมีการทำแผนการสอนทุกวิชา ใช้วิธีการสอนและสื่อการสอนอย่างหลากหลาย จัดทำเอกสารประกอบการสอนตามความเหมาะสมของเนื้อหาและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ จะเห็นได้ว่าคุณภาพการสอนของอาจารย์เป็นตัวแปรสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักศึกษา (Aitken, 1982)

ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมการสอนที่ควรมุ่ง เน้นสำหรับการศึกษาพยาบาล เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการนั้น กำหนดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) ใช้วิธีการเรียนการสอนโดยกระบวนการแก้ปัญหา จัดสรรเวลาให้นักศึกษาได้เรียนรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาได้ดี สอดคล้องกับแนวคิดของแจ๊คสัน และ เพสเซอร์ (Jackson and Presser, 1989) ที่ว่าการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ไม่ได้เป็นผู้ป้อนความรู้ที่มีลักษณะเป็น Active Learning สามารถพัฒนาทักษะทางเชาว์ปัญญาในระดับสูงได้ดี นอกจากนี้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนี้จะจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนมากขึ้น กระตุ้นให้เกิดความกระหายไม่รู้ มีความคิดเป็นระบบ พัฒนาเชาว์ปัญญาในระดับสูง

พัฒนาผู้เรียนให้เป็นตัวของตัวเอง รู้จักการตัดสินใจ และพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์
(Shuell, 1990)

ในด้านการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ มีประเด็นที่น่าสนใจคือ จะต้องมียุทธศาสตร์การพยาบาลที่ดีเอื้อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกทักษะการพยาบาลได้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถฝึกได้ทั้งในและนอกเวลา เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ทำให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตนา ยูนิพันธ์ (Yuni-bhand, 1980 อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) ที่ทำการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่ได้มีการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จำลองมาก่อน ได้รายงานว่าตนเองปรับตัวเข้ากับการปฏิบัติสถานการณ์จริงได้ มีความรู้สึกมั่นใจมากขึ้นเมื่อต้องปฏิบัติกิจกรรมทักษะนั้นกับผู้ป่วยจริง ๆ มีความลังเลน้อย และรู้สึกว่าตนเองมีทักษะมากขึ้นด้วย

คุณลักษณะด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า คัดนี้บ่งชี้จะมุ่งเน้นในด้าน การวัดและประเมินผลที่ถูกต้องตามระเบียบวิธี ทั้งในเรื่องการออกข้อสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อให้การวัดและประเมินผลสามารถวัดความสามารถและบ่งชี้สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียนอย่างแท้จริง มีประเด็นที่น่าสนใจและมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งคือ มีการประเมินผลก่อนเรียน ประเมินความก้าวหน้า และประเมินรายยอด ซึ่งเป็นระบบประเมินผลที่ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการประเมินผลการเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ การประเมินก่อนเรียน เป็นการประเมินที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนมีทักษะความรู้ที่สำคัญเพียงพอหรือไม่ ในการสอนทางการพยาบาล การประเมินก่อนเรียนมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะทักษะทางการพยาบาลเป็นทักษะที่ซับซ้อนต้องอาศัยทั้งพื้นฐานความรู้ มีพัฒนาการทางด้านจิตต และจะต้องมีทักษะพื้นฐานอย่างเพียงพอ จึงจะสามารถปฏิบัติกิจกรรมทักษะขั้นสูงได้ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) การประเมินความก้าวหน้าเป็นการประเมินเพื่อดูว่าประสบการณ์ที่ผู้เรียนกำลังได้รับเป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนาหรือไม่ มีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร เพื่อผู้สอนจะได้ดำเนินการช่วยเหลือได้เหมาะสม ส่วนการประเมินผลรายยอดเป็นการบ่งชี้ถึงระดับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขส่วนต่างๆของระบบการสอน

คุณลักษณะด้านการบริหารงาน ผลการวิจัยพบว่า คัดนี้บ่งชี้ทุกข้อเป็นที่ยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสำคัญและมีความเป็นไปได้อย่างมาก เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียด

ของดัชนีบ่งชี้ พบว่า ในลักษณะของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การให้ขวัญกำลังใจผู้ร่วมงาน และความคล่องตัวของระบบการติดต่อสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดของ รูช และ เบเกอร์ (Rouech and Baker, 1987) ที่ได้เสนอรูปแบบความเป็นเลิศของวิทยาลัยชุมชน ในดัชนีบ่งชี้ด้านบรรยากาศองค์การ จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชา การให้แรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงาน และการติดต่อสื่อสาร เป็นดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยการให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการบริหารในรูปคณะกรรมการนั้นเหมาะสมสำหรับชุมชนวิชาการ ซึ่งมีขนาดเล็ก อย่างเช่น สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน เพราะ เป็นสถาบันที่ตั้งขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่มีอายุไม่ถึง 10 ปี และมีขนาดเล็ก มีอาจารย์ประมาณ 30-40 คน การบริหารงานลักษณะนี้สอดคล้องกับการบริหารงานแบบ Collegial System ของ เบอร์น์บาร์ม (Birnbbaum, 1988) ซึ่งมีลักษณะการบริหารงานแบบประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานได้ ร่วมมือช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และเหมาะสมสำหรับสถาบันที่มีขนาดเล็ก แต่ถึงแม้จะมีขนาดใหญ่ ทุกคนก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้ในลักษณะกลุ่มย่อย เช่นในรูปของคณะกรรมการต่าง ๆ

คุณลักษณะด้านการพัฒนาคณาจารย์ นับว่าเป็นดัชนีที่สำคัญอีกดัชนีหนึ่งที่จะทำให้สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บอวมการ์ด (Baumgart, 1987) ที่ประเมินหาคุณภาพของการศึกษาระดับปริญญาตรีของออสเตรเลียในหลายสาขาวิชา และพบว่าเกณฑ์เกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ทั้งทางด้านการสอน การวิจัย และการบริหาร ก็เป็นเกณฑ์หนึ่งที่น่าไปใช้ในการประเมิน และดัชนีบ่งชี้ในคุณลักษณะการพัฒนาคณาจารย์ที่ได้จากการวิจัยนี้ สอดคล้องกับเกณฑ์ของ บอวมการ์ด ด้วยคือ จะต้องดูว่ามีหน่วยพัฒนาคณาจารย์รับผิดชอบชัดเจนหรือไม่ มีแผนงานและกิจกรรมการพัฒนา คณาจารย์อะไรบ้างในแต่ละปี เป็นต้น ยิ่งกว่านั้นผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เมย์ฮิว พอร์ด และ ฮับบาร์ด (Mayhew, Ford and Hubbard, 1990) ที่พบว่า การที่สถาบันอุดมศึกษาจะมีคุณภาพได้นั้นผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงการพัฒนาคณาจารย์ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นจะเป็นด้านคุณวุฒิ ศึกษาศาสตร์ หรือความสามารถในบทบาทอาจารย์ เช่น การสอน การวิจัย ฯลฯ รวมถึงความเป็นนักวิชาการที่ดีด้วย

คุณลักษณะด้านการดำเนินงานให้ผลิตผลงานทางวิชาการ เนื่องจากผลงานทางวิชาการไม่ว่าเป็นงานวิจัย ตำรา บทความวิชาการ เอกสารประกอบการสอน ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาความรู้ในศาสตร์ให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น จึงเป็นดัชนีที่จะนำสถาบันไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่สำคัญมากดัชนีหนึ่ง ดังนั้นสถาบันต้องมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้คณาจารย์ได้ทำวิจัย แต่งตำราและผลิตผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาอาจารย์ด้านการวิจัยและผลิตเอกสาร ตำรา มีแหล่งความรู้สำหรับให้คณาจารย์ เช่น ห้องสมุด ฐานข้อมูลที่สำคัญๆ รวมทั้งรางวัลหรือผลตอบแทนงานวิชาการที่มีคุณภาพ เป็นต้น จึงควรให้อาจารย์ได้มีโอกาสสัมมนาฝึกอบรมด้านการวิจัย เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์ทำงานวิจัยมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสถาบันต้องมีนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการอื่น ๆ และสนับสนุนด้านงบประมาณ สิ่งสำคัญอีกประการคือการมอบหมายภารกิจหรืองานประจำต้องเอื้อต่อการทำวิจัยหรือผลิตผลงานทางวิชาการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนส่วนใหญ่มิมีนโยบายสนับสนุน มีทุนวิจัยพอเพียง มีการพัฒนาคณาจารย์ในเรื่องการผลิตผลงานวิชาการหรือการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการอยู่เสมอ แต่ขาดแหล่งค้นคว้าข้อมูลหรือตำราทันสมัย ฐานข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยมีน้อย ทำให้อาจารย์ที่สนใจทำวิจัยหรือแต่งตำรา ต้องหาเวลาไปค้นคว้าเอกสารจากห้องสมุดอื่น ทำให้เสียเวลามาก และภาระงานค่อนข้างมากเนื่องจากอาจารย์มีจำนวนน้อย การเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ต้องมีการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ อาจารย์ต้องนิเทศนักศึกษาในการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งใช้เวลามาก รวมทั้งมีการดำเนินการในลักษณะคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น กรรมการจุลสาร กรรมการระเบียบวินัย ฯลฯ เพื่อให้ภารกิจต่าง ๆ ของคณะฯ ดำเนินไปได้ด้วยดี ดังนั้นอาจารย์จึงมีเวลาในการทำงานวิชาการน้อยลง

คุณลักษณะด้านงานกิจกรรมนักศึกษา งานกิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ งานกิจกรรมนักศึกษาจึงมีความสำคัญมาก เพราะ เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษามีมุ่งหวังบัณฑิตที่มีความสามารถในวิชาชีพที่ศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการบัณฑิตที่มีพัฒนาการของบุคลิกลักษณะ ทักษะทางสังคม ลักษณะนิสัยและความคิดที่ดี เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในทุกสถานการณ์ และมีลักษณะที่เป็นคนไทย ซึ่งเป็นตัวอย่างของสังคมไทย (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) จะเห็นได้ว่าดัชนีบ่งชี้ของคุณลักษณะด้านงานกิจกรรมนักศึกษา จากผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว คือ มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาในหลายลักษณะ โดยให้มีการพัฒนานักศึกษาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์

สังคมและวิชาการ และให้จัดร่วมกับนักศึกษาต่างคณะ ต่างสถาบัน เป็นการพัฒนากิจกรรมทางสังคม และให้การสนับสนุนงานกิจกรรมนักศึกษาที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะกิจกรรมเสริมความรู้ความเข้าใจชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน

ข้อควรพิจารณาดังนี้บ่งชี้เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา คือ กิจกรรมที่จัดจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการของนักศึกษานในแต่ละชั้นปี ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของนักศึกษาก่อน แล้วจึงทำแผนงานกิจกรรมนักศึกษาให้ชัดเจน และที่สำคัญจะต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเข้าร่วมทำกิจกรรมมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่แล้วการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน มิได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาก่อน แต่วางแผนงานกิจกรรมเหมือนกันเกือบทุกปี ทั้งๆที่กลุ่มของนักศึกษาเปลี่ยนไปร้อยละ 25 ในแต่ละปี กลุ่มที่เข้ามาใหม่อาจมีลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มเดิมมาก การจัดกิจกรรมแต่ละปีคงจะต้องแตกต่างกันตามลักษณะของกลุ่มที่สนใจ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

คุณลักษณะด้านการประเมินตนเองของสถาบัน จากผลการวิจัยพบว่าดัชนีบ่งชี้เกี่ยวกับการประเมินตนเองของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน จะครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลนามาวิเคราะห์ รายงานผลนำข้อมูลที่ได้ไปนกลับปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และมีการติดตามผลของการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์คัส (Marcus, 1983) เกี่ยวกับความเป็นเลิศหรือคุณภาพของสถาบันว่า การที่สถาบันจะบรรลุถึงควมมีคุณภาพได้นั้น มิใช่เกิดจากการที่องค์การภายนอกหรือรัฐมารีรับรองวิทยฐานะ เท่านั้น เนื่องจากองค์การเหล่านี้ไม่เข้าใจความมุ่งหมายและบทบาทของแต่ละสถาบันอย่างแท้จริง แต่เกิดจากการควบคุมตนเอง (Self-study or Self-regulation) ซึ่งทุกสถาบันควรมีระบบการประเมินตนเอง ซึ่งมาร์คัส ได้เสนอเกณฑ์ในการประเมินตนเอง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน พบว่าครอบคลุมโครงสร้าง กระบวนการ และผลิตผล นอกจากนี้ยังเสนอให้มีการแปลผลในการประเมิน ชี้แจงเป็นกลยุทธ์ที่จะปรับปรุงการดำเนินงานด้านต่างๆโดยการตัดจุดที่อ่อนแอ และเพิ่มจุดที่แข็งแกร่งขึ้น

3. คุณลักษณะด้านผลิตผล (Outcomes) จากผลการวิจัยในส่วนนี้ทำให้ได้คุณลักษณะด้านผลิตผลเป็นที่ยอมรับร่วมกันของผู้ทรงคุณวุฒิว่าเป็นดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ 4 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะของบัณฑิต เจตคติของบัณฑิตต่อวิชาชีพ พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ

และทักษะทางสังคม ผลิตผลทางด้านวิชาการของสถาบัน

คุณลักษณะด้านสมรรถนะของบัณฑิต จากการวิจัยพบว่าในส่วนของดัชนีบ่งชี้เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการสอบข้อสอบรวบยอดของสภาการพยาบาล มีความเป็นไปได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดคือ $Md.=4.03$ และ 4.15 ตามลำดับ ทั้ง ๆ ที่จากแนวคิดของแอสติน (Astin, 1991) ซึ่งเสนอรูปแบบในการประเมินผลสถาบันอุดมศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ นั้น การประเมินผลิตผลทางด้านพุทธิพิสัย จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เป็นข้อมูลหนึ่งที่ใช้ในการประเมินความเป็นเลิศ เหตุที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่าดัชนีทั้ง 2 ด้านนี้ มีความเป็นไปได้พอสมควรซึ่งไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด อาจจะเนื่องมาจากดัชนีที่กำหนดมีระดับสูงเกินไป คือร้อยละ 70 ของบัณฑิตมีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำกว่า 3 และบัณฑิตทุกคนสามารถสอบผ่านข้อสอบรวบยอดได้คะแนนสูงกว่าร้อยละ 60 เมื่อพิจารณาข้อจำกัดของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนในเรื่องคุณภาพของนักศึกษาที่รับเข้ามา ซึ่งไม่สามารถคัดเลือกนักศึกษาที่มีเขาว์ปัญญาดีได้ และข้อจำกัดเกี่ยวกับการขาดแคลนอาจารย์ ซึ่งทำให้สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนไม่มีผู้ชำนาญการในสาขาที่สอนมากเท่าที่ควร จึงมีผลทำให้ดัชนีบ่งชี้ในส่วนนี้มีความเป็นไปได้ไม่ถึงระดับมาก แต่ดัชนีบ่งชี้อื่น ๆ ในด้านสมรรถนะของบัณฑิตที่ผู้ทรงคุณวุฒิยอมรับว่ามีความสำคัญและมีความเป็นไปได้มากนั้นครอบคลุมความสามารถทางด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัย สอดคล้องกับเกณฑ์ของแอสติน (Astin, 1991) ในการประเมินผลผลิตคือ ความรู้ในเนื้อหาวิชา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล และความสามารถพิเศษคือความสามารถในการบริการและความรู้ภาษาต่างประเทศในระดับสื่อสารได้ นอกจากนี้ดัชนีบ่งชี้จากผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของบัณฑิตที่แสดงถึงความเป็นเลิศทางวิชาการ ยังรวมถึงความสามารถในการปฏิบัติงานพยาบาลอย่างมีคุณภาพ เป็นผู้นำในการปฏิบัติการทางคลินิก ำพหาคความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยสามารถท่วิจัยหรือร่วมท่วิจัยทางการพยาบาลได้ สอดคล้องกับคุณภาพบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมติของการสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 1 (2530)

คุณลักษณะด้านเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล เป็นดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศในด้านผลิตผลที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการประเมินผลของแอสติน (Astin, 1991) ในด้านผลิตผลของสถาบันอุดมศึกษา ก็กล่าวถึงจิตพิสัยของนักศึกษาซึ่งเป็นความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ มโนทัศน์ต่อตนเองและความทะเยอทะยานของนักศึกษา จากผลการวิจัยดัชนีบ่งชี้ในด้านเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลที่ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลเห็นว่าจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชา

พยาบาลศาสตร์ได้คือ ความผูกพันต่อหน้าที่ทางการพยาบาลของบัณฑิต และความต้องการความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งความสนใจทางวิชาการที่จะพัฒนาวิชาชีพให้ดีขึ้นทั้งด้านวิชาการและบริการ และบัณฑิตสามารถนำความรู้ไปใช้กับตนเองและครอบครัวได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

คุณลักษณะ ด้านพัฒนาการทางบุคลิกภาพและทักษะทางสังคมของบัณฑิต เป็นดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศของสถาบันอีกด้านหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษามิใช่เพียงแต่เป็นแหล่งให้ความรู้เท่านั้น แต่เป็นแหล่งสำหรับพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ด้วย ดังนั้นการประเมินผลผลิตของสถาบันจะต้องดูที่พัฒนาการของนักศึกษาในความเป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นบุคคลที่ดีเมื่อจบออกไปจากสถาบัน (Peterson, 1971) ซึ่งจากผลการวิจัยนี้จะพบว่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตด้านนี้จะแสดงให้เห็นถึงบัณฑิตมีบุคลิกภาพดี และทักษะทางสังคมซึ่งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รวมทั้งการมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาสังคมด้วย

จากดัชนีบ่งชี้ในด้านคุณลักษณะ ของผลผลิตเกี่ยวกับสมรรถนะ ของบัณฑิต เจตคติ พัฒนาการทางบุคลิกภาพและทักษะทางสังคมของบัณฑิตนั้น จะต้องมีการติดตามผลบัณฑิตเป็นประจําอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จึงจะทราบได้ว่าผลผลิตของสถาบันมีคุณภาพหรือมีความเป็นเลิศมากน้อยเพียงใด

คุณลักษณะ ด้านผลผลิตทางวิชาการของสถาบัน ซึ่งหมายถึง ตำรา เอกสาร ประกอบการสอน บทความทางวิชาการ งานวิจัยและงานบริการวิชาการ เป็นดัชนีบ่งชี้ถึงความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบัน จากงานวิจัยพบว่าดัชนีบ่งชี้เกี่ยวกับการผลิตตำราหรือเอกสารการสอนที่มีคุณภาพกำหนดว่าไม่น้อยกว่าปีละ 1 เล่มนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าเป็นไปได้น้อย อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่สามารถจะ เขียนตำราวิชาการที่มีคุณภาพจะต้องเป็นผู้ที่ชำนาญการ หรือมีความรู้ลึกในศาสตร์ในสาขาที่ตนเขียนจริง ๆ หรือมีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมากพอสมควร ซึ่งข้อจำกัดของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนนั้น พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์น้อย และไม่ใช่มือชำนาญการ อาจจะทำให้การเขียนตำราที่มีคุณภาพปีละ 1 เล่ม เป็นไปได้ยาก ส่วนดัชนีเกี่ยวกับผลงานวิชาการ เช่น บทความทางวิชาการ งานวิจัย งานบริการวิชาการนั้นมีความเป็นไปได้มาก

ดัชนีบ่งชี้ในด้านคุณลักษณะ ของผลผลิตของสถาบันที่ได้จากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ National Center for Higher Education Management System (1975) ที่ได้เสนอให้วัดผลผลิตของสถาบันโดยดูจากพัฒนาการของนักศึกษาในด้านความรู้และทักษะ พัฒนาการ

ในด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนทักษะทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วน American Association of State Colleges and Universities (1977) ได้วิจารณ์ว่าการวัดคุณภาพของสถาบันที่ผ่านมานั้นส่วนใหญ่เน้นถึงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการในการผลิตบัณฑิตมากกว่า แต่ไม่มีเกณฑ์บ่งบอกถึงผลิตผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสถาบันเลย ดังนั้นอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาเกณฑ์ในการวัดตัวแปรเกี่ยวกับผลิตผล คือพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของนักศึกษา พัฒนาการทางด้านจิตพิสัย การบริการวิชาการแก่สังคมและการวิจัย

ข. ผลการพัฒนาดัชนีโดยสรุปรวม

จากการศึกษาผลการวิจัยในบทที่ 4 และสรุปผลการวิจัยในบทที่ 5 โดยละเอียดปรากฏข้อค้นพบและข้อสังเกตโดยสรุปรวมที่สำคัญดังนี้

1. ดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการจากผลการวิจัยจะครอบคลุมคุณลักษณะของปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลิตผล (Outcome) โดยเน้นหนักไปบนทางกระบวนการมากที่สุด (8 คุณลักษณะ) รองลงมาคือปัจจัยเบื้องต้น (7 คุณลักษณะ) และผลิตผล (4 คุณลักษณะ) และเป็นดัชนีที่ครอบคลุมภารกิจด้านการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ เพื่อให้สถาบันไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

2. ดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้จะประกอบด้วยคุณลักษณะและระดับของความเป็นเลิศ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของดัชนีนั้น ๆ นอกจากนี้ยังแสดงถึงแนวทางการพัฒนาสถาบันเพื่อไปสู่ดัชนีโดยสังเขป พร้อมทั้งปฏิสัมพันธ์ของแนวทางพัฒนา เพื่อแสดงให้เห็นว่าแนวทางพัฒนาแต่ละอย่างมีผลกระทบต่อแนวทางอื่นหรือไม่ อย่างไร ทำให้การพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการในแต่ละคุณลักษณะที่ได้จากการวิจัยนี้มีลักษณะเฉพาะสำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนโดยตรง มีรายละเอียดที่ชี้ชัดต่างจากเกณฑ์หรือมาตรฐานทั่วไป และส่วนใหญ่ไม่มีความขัดแย้งกันกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่มีอยู่แล้ว เป็นการแสดงถึงความตรงภายนอก ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้มีการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ประเมินคุณภาพหรือความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางพื้นฐานในการพัฒนาดัชนีในการวิจัยครั้งนี้อย่างครอบคลุม

4. ดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่เป็นผลของการวิจัย มีทั้งส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ ผู้บริหารและส่วนที่เป็นการสนับสนุนและ ให้อำนาจความสะดวกจากสถาบัน ดังนั้นผลการประเมินตนเองของสถาบันโดยใช้ดัชนีความเป็นเลิศทางวิชาการซึ่งเป็นผลจากการวิจัยนี้ นอกจากจะชี้ถึงจุดเด่นและจุดบกพร่องของสถาบันแล้ว ยังช่วยให้ทราบว่าสถาบันมีปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับใครหรือหน่วยงานใดบ้าง ที่จะ ได้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามแหล่งที่มาของปัญหาได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงและพัฒนา งานของสถาบันให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ ทั้งระบบ

5. ดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นที่ยอมรับทั้งจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพยาบาลในเทคนิคเคลฟาย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้บริหารและคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน อันถือว่าเป็นฝ่ายปฏิบัติการ และจากผู้ที่นำบททดลองมาใช้ ว่าเป็นดัชนีที่มีความสำคัญ มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ และครอบคลุมภารกิจของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ แต่อย่างไรก็ตาม ดัชนีบ่งชี้ที่ได้จากงานวิจัยนี้เหมาะสำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้เปรียบเทียบกับสถาบันของรัฐหรือสาขาวิชาอื่นได้ เนื่องจากสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนมีบริบทแตกต่างไปจากสถาบันการศึกษาพยาบาลของรัฐ ทั้งในเรื่องนโยบาย ระบบการบริหารงาน ทรัพยากร ฯลฯ และวิชาชีพพยาบาลก็มีลักษณะ เฉพาะแตกต่างจากวิชาชีพอื่น ๆ ดังนั้นระดับความเป็นเลิศจึงควรต้องเหมาะสมกับบริบทของสถาบันและลักษณะวิชาชีพ ดังที่ คอนราด และแบล็คเบอร์น (Conrad and Blackburn, 1985) กล่าวว่า ความเป็นเลิศมีความหมายได้หลายด้าน จึงเป็นการยากที่คนส่วนใหญ่จะเห็นพ้องต้องกันเป็นกรอบมโนทัศน์สากล แต่จะแตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม แต่ละบริบท

นอกจากนี้ดัชนีที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ ถือว่าเป็นมุมมองในอนาคตของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพยาบาลจำนวน 20 ท่าน ซึ่งคาดการณ์ว่าเป็นดัชนีที่มีความสำคัญและเป็นไปได้มากสำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยฝ่ายที่จะต้องนำเอาดัชนีที่พัฒนาขึ้นมาใช้ คือผู้บริหารและอาจารย์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน จำนวน 9 ท่าน ดังนั้นคุณลักษณะและระดับความเป็นเลิศของดัชนีที่ได้จึงถือว่าเป็นความคิดเห็นและ เป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 กลุ่มนี้

6. ผลการทดลองใช้ดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการ ประเมินสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน 1 แห่ง เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของดัชนีว่าสามารถนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติได้หรือไม่ พบว่าผู้ทดลองสามารถนำไปประเมินสถาบันตนเองว่าได้ดำเนินการตามดัชนีไปแล้วอย่างน้อยเพียงใด มีดัชนีอะไรบ้างที่จัดดำเนินการไปแล้วบางส่วนหรือยังไม่ได้จัดดำเนินการเลย เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาสถาบัน ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพเชิงประจักษ์ของสถาบันที่นำดัชนีไปใช้ จึงกล่าวได้ว่าดัชนีที่ได้จากการพัฒนามีความตรงตามสภาพเชิงประจักษ์ด้วย สำหรับสาเหตุที่ช่วยให้ดัชนีที่มีความตรงและนำไปได้ในเชิงปฏิบัติจริงนี้อาจเนื่องจากการพัฒนาครั้งนี้ครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ประโยชน์และความครอบคลุมของดัชนี โดยระบบผู้ทรงคุณวุฒิและทำการทดลองใช้

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบความตรงและความเป็นไปได้ของดัชนีที่พัฒนา โดยจัดทำให้มีการทดลองใช้ดัชนีนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam, et al., 1971) ซึ่งได้เปรียบเทียบเกณฑ์ว่าเป็นเสมือนไม้วัดคุณค่าของสิ่งทีประเมิน โดยที่การกำหนดคุณค่าอาจนิยามในรูปของตัวแทนเชิงอุดมคติ (What should be) กับการกระทำเพื่อให้ได้ตามเกณฑ์เชิงอุดมคติหรือสิ่งที่ต้องการ (How to get what should be) การเลือกใช้เกณฑ์เพื่อการตัดสินใจที่ถือว่ามีคุณค่านั้นจะต้องเป็นเกณฑ์เชิงอุดมคติที่เป็นไปได้ หรือสอดคล้องกับคุณค่าที่เป็นตัวแทนของสิ่งที่ประเมินในความเป็นจริงด้วย

พิจารณาผลการพัฒนาครั้งนี้โดยสรุปรวมจากข้อสังเกตและข้อค้นพบที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าดัชนีที่ได้จากการพัฒนามีความครอบคลุม เป็นไปได้ มีประโยชน์ เหมาะสม เป็นที่ยอมรับ มีความตรง มีลักษณะที่เฉพาะสำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าดัชนีที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง เพื่อให้สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้ หรือสามารถนำไปใช้ประเมินตนเอง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา งานของสถาบันได้เป็นอย่างดี

ค. ข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำดัชนีไปใช้

จากการนำภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันนั้น เพื่อที่จะให้การพัฒนาสถาบันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

และประสิทธิผล อันจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้ตรงตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในดัชนี จึงจำเป็นต้องนำผลที่ได้จากตารางปฏิสัมพันธ์ของแนวทางพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Cross-Impact Matrix) ซึ่งวิเคราะห์ผลในบทที่ 4 ตอนที่ 6 มาประกอบการพิจารณา ร่วมกับภาพ (Scenario) ของดัชนีบังคับด้วย ดังเช่น ถ้าต้องการพัฒนาสถาบันด้านปรัชญาและ เป้าหมายสถาบันตามภาพ (Scenario) ที่ 1 นั้นจะต้องนำข้อมูลจากตารางที่ 5 ซึ่งเป็นตาราง ปฏิสัมพันธ์ของแนวทางพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามภาพ (Scenario) ที่ 1 มาประกอบ ด้วย คือ ถ้าต้องการเผยแพร่ปรัชญาและ เป้าหมายสถาบันให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับทราบและ เข้าใจ โดยทั่วถึง สามารถทำได้โดยจัดพิมพ์เผยแพร่ในคู่มือการทำงานของอาจารย์และบุคลากร พิมพ์ เผยแพร่ในหนังสือหรือวารสารของคณะ และคู่มือนักศึกษา จัดสัมมนาบุคลากรใหม่ที่ได้รับทราบ และเข้าใจปรัชญา เป้าหมายสถาบัน ประชุมอาจารย์อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อเข้าปรัชญาและ เป้าหมายสถาบัน จากตารางปฏิสัมพันธ์จะ เห็นว่าการสัมมนาบุคลากรใหม่และการประชุมอาจารย์ มีปฏิสัมพันธ์กับการจัดพิมพ์เผยแพร่ในคู่มือการทำงานของอาจารย์และบุคลากร แสดงว่า ถ้าจะจัด สัมมนาบุคลากรใหม่ และประชุมอาจารย์ จะต้องแจกคู่มือการทำงานซึ่งมีปรัชญาและ เป้าหมายด้วย โดยจะส่งผลให้บุคลากรยอมรับปรัชญาและ เป้าหมาย และปฏิบัติงานโดยยึดหลักปรัชญาและ เป้าหมาย เป็นหลักอย่าง เต็มพลังความสามารถ

ถ้าต้องการประชาสัมพันธ์ปรัชญาเป้าหมายสถาบันให้บุคคลภายนอกได้รับทราบ สามารถ ทำได้หลายวิธี คือ จัดพิมพ์แผ่นพับให้กับนักเรียนมัธยมปลายทั่วประเทศ และให้กับผู้สมัครสอบหรือ ผู้สนใจ มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าแต่ละวิธีไม่มีปฏิสัมพันธ์ หรือผลกระทบต่อกัน จึงจำเป็นต้องทำทุก ๆ วิธีพร้อมกัน จึงจะเกิดประสิทธิผลตามต้องการ

นอกจากนี้การที่บุคลากรยอมรับในปรัชญา เป้าหมายสถาบัน จะส่งผลกระทบทำ ให้เกิดการปฏิบัติงานทุกอย่าง โดยยึดปรัชญาเป้าหมายเป็นหลัก และปฏิบัติตามอย่าง เต็มพลังความ สามารถ ดังนั้นสถาบันจะต้องทำให้บุคลากรยอมรับปรัชญาเป้าหมายสถาบันเสียก่อนนานชั้นต้นโดย การสัมมนาอาจารย์ใหม่ ประชุมข้าราชการทำงานตามปรัชญาและเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้ง เผยแพร่ปรัชญาเป้าหมายในคู่มือการทำงาน หนังสือหรือวารสารของคณะ เป็นประจำ จะส่งผลให้ บุคลากรปฏิบัติงานโดยยึดปรัชญา เป้าหมายสถาบันเป็นหลัก และปฏิบัติงานอย่าง เต็มพลังความ สามารถ เป็นต้น

จากผลการวิจัยจะได้ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการ 19 ภาพ ซึ่งมีตารางปฏิสัมพันธ์ของแนวทางพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ จำนวน 19 ตาราง เช่นกัน เพื่อประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงและพัฒนาสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน

การมีตารางปฏิสัมพันธ์ของแนวทางพัฒนา เนื่องมาจากว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีลักษณะ เป็นระบบเปิด (Open System) ดังนั้นระบบภายในสถาบันจะประกอบด้วยระบบย่อย ๆ (Sub-system) มากมาย ซึ่งจะมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างกัน ในขณะเดียวกัน ก็อาจมีปฏิสัมพันธ์กับระบบภายนอกสถาบันหรือระบบอื่น ๆ ด้วย แนวทางพัฒนาเพื่อไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการซึ่งจัดเป็นกระบวนการของระบบภายในสถาบัน ก็อาจมีปฏิสัมพันธ์กับแนวทางพัฒนาในระบบย่อยอื่น ๆ ได้ด้วย ดังนั้นการพัฒนาเพื่อทำให้สถาบันไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการจึงต้องอาศัยแนวทางพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกัน หรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จึงจะทำให้เกิดการ พัฒนาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หรือมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นด้วย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางปฏิสัมพันธ์ซึ่งให้คณาจารย์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนเป็นผู้วิเคราะห์จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น จะเห็นว่าส่วนใหญ่ของตารางปฏิสัมพันธ์จะมีค่าเป็น + และ 0 ค่า - จะมีน้อยมาก ทั้งนี้ไม่ได้เกิดจากอคติของผู้วิจัยในการสร้างแบบสอบถาม แต่เป็นเพราะแนวโน้มของแนวทางพัฒนาที่นำมาสร้างตารางปฏิสัมพันธ์ในแบบสอบถาม นำมาจากการวิเคราะห์ในชั้นคอนวูลูชันนาคค ซึ่งเป็นแนวทางพัฒนาเพื่อให้ได้คุณลักษณะของความเป็นเลิศตามต้องการ ค่าปฏิสัมพันธ์ที่ได้จึงขึ้นอยู่กับแนวทางพัฒนาแต่ละแนวทางที่วิเคราะห์ได้จากวงล้อนาคค ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตำราหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลงานวิจัยนี้ไปเป็นบรรทัดฐานเพื่อรักษามาตรฐานความเป็นเลิศในการดำเนินงานในคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. จากผลการวิจัยซึ่งได้ภาพ (Scenario) ของดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญ เป็นไปได้ เหมาะสมและ

มีประโยชน์ ดังนั้นสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนควรนำไปใช้ประเมินตนเอง เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของสถาบัน ทั้งในด้านปัจจัยเบื้องต้นที่จำเป็น การดำเนินงานและการติดตามประเมินผลผลิตผลของสถาบัน

3. ในด้านการประเมินผลผลิตของสถาบัน ควรมีนโยบายชัดเจนในการศึกษาติดตามผลผลิตตามดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้ทราบว่าบัณฑิตที่จบออกไปมีคุณภาพเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบัน

4. จากผลการวิจัยในส่วนของวงล้ออนาคต (Future Wheel) และตารางปฏิสัมพันธ์ (Cross-Impact Matrix) นั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามดัชนีบ่งชี้ได้ โดยปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน แนวทางการพัฒนาที่ทำได้เป็นเพียงตัวอย่างที่มีความเป็นไปได้ในภาพรวมเท่านั้น

นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน สามารถนำผลการวิจัยในส่วนนี้ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาสถาบันได้เช่นเดียวกัน โดยวิธีการพัฒนางานวิชาการของสถาบันจากวงล้ออนาคตในบทที่ 4 ตอนที่ 5 และปฏิสัมพันธ์ของแต่ละวิธีการพัฒนานำตารางปฏิสัมพันธ์จากบทที่ 4 ตอนที่ 6 ควบคู่กันไปในแต่ละคุณลักษณะที่คาดหวังที่ต้องการพัฒนา

5. จากผลการวิจัย สามารถใช้เป็นเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่เป็นรูปธรรมชัดเจน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ดังตารางสรุปผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 26 สรุปผลคุณลักษณะและดัชนีบ่งชี้ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ
ของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p><u>คุณลักษณะปัจจัยเบื้องต้น</u></p> <p>1. คุณลักษณะด้านปรัชญา เป้าหมายสถาบัน</p> <p>1.1 กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน</p> <p>1.2 เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้กับบุคลากร ภายในและหน่วยงานภายนอก</p> <p>1.3 บุคลากรทุกคนแสดงให้เห็นถึงความ ผูกพันและทำงานตามปรัชญา เป้าหมายสถาบัน</p> <p>2. คุณลักษณะนักศึกษาใหม่</p> <p>2.1 มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและ จิตใจ</p> <p>2.2 ไม่มีความพิการหรือทุพพลภาพใด ๆ และไม่มีอาการแสดงทางจิตเวช</p>	<p>พิมพ์เผยแพร่ในคู่มือการทำงาน หนังสือ วารสารคณะ อบรม สัมมนาบุคลากรใหม่ที่ได้รับทราบและ เข้าใจปรัชญาและ เป้าหมาย ประชุมชี้แจงการทำงานตามปรัชญาเป้าหมาย ให้กับบุคลากร เก่าอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง บุคลากรทุกคนให้การยอมรับและทำงาน อย่างเต็มพลังความสามารถโดยยึดปรัชญาและ เป้าหมายเป็นหลัก</p> <p>คัดกรองผู้สมัครขั้นต้นโดยมีใบรับรองแพทย์ ตรวจร่างกายโดยละเอียดผู้ที่สอบผ่าน ข้อเขียน มีการทดสอบสุขภาพจิต สอบสัมภาษณ์เพื่อดูบุคลิกภาพและการตัดสินใจ ผู้ที่มีข้อบ่งชี้ว่ามีปัญหา ตรวจสอบประวัติและ ตรวจร่างกายโดยละเอียด</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>3. คุณลักษณะอาจารย์ประจำ</p> <p>3.1 อาจารย์พยาบาลทุกคนมีวุฒิการศึกษาอย่างต่ำปริญญาโทสาขาการพยาบาลร้อยละ 80 หรือสาขาที่เกี่ยวข้องไม่เกินร้อยละ 20</p> <p>3.2 อาจารย์ใหม่ทุกคนต้องผ่านการอบรมอาจารย์ใหม่</p> <p>3.3 อาจารย์ทุกคนแสดงให้เห็นถึงความผูกพันต่อหน้าที่โดยการอุทิศตนในการทำงานและศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่</p> <p>3.4 อัตราส่วนอาจารย์:นักศึกษา = 1:8 ถึง 1:4 ไม่รวมผู้ลาศึกษาต่อ</p>	<p>การรับสมัครอาจารย์ใหม่ พิจารณารับสมัครเฉพาะอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโททางการพยาบาล สถาบันมีนโยบายให้ทุนผู้ที่มีความสมบัติเหมาะสมไปศึกษาต่อก่อนมาเป็นอาจารย์</p> <p>วางแผนพัฒนาคณาจารย์ สนับสนุนให้อาจารย์ไปศึกษาต่อ</p> <p>มีการจัดอบรมอาจารย์ใหม่ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทอาจารย์</p> <p>มีการประเมินผลอาจารย์ใหม่ในระยะทดลองงานอย่างจริงจัง เพื่อคัดกรองอาจารย์ที่มีคุณธรรมสร้างขวัญและกำลังใจ ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อมีให้อัตราการหมุนเวียนของอาจารย์สูง</p> <p>สร้างแรงจูงใจ จัดสิ่งส่งเสริม กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการภายในสถาบัน และมีการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง</p>
<p>4. คุณลักษณะผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์</p> <p>4.1 คณะบดีเป็นนักวิชาการพยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือมีวุฒิปริญญาเอกทางการพยาบาล มีผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ</p>	<p>การสรรหาและการคัดเลือกผู้บริหารต้องเหมาะสม โดยมีคณะกรรมการสรรหา ซึ่งควรให้คณาจารย์ในสถาบันมีส่วนร่วมในการพิจารณาผู้ที่เหมาะสมด้วย และใช้ระบบคุณธรรมในการคัดเลือก</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>สม่ำเสมอ มีประสบการณ์ทางการสอนและปฏิบัติการพยาบาลรวมแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี มีประสบการณ์ทางการบริหารไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีความสามารถทางการบริหารเป็นที่ยอมรับในหน่วยงานและในวงวิชาชีพ</p> <p>4.2 คณบดีมีลักษณะของผู้บริหาร คือมีทัศนคติ มีความผูกพันต่อหน้าที่ อุทิศตนในทัศนคติ มีความผูกพันต่อหน้าที่ อุทิศการทำงานเพื่อพัฒนาสถาบัน</p> <p>4.3 คณบดีมี สมรรถนะในการบริหารและทักษะในการบริหารจัดการ</p> <p>4.4 หัวหน้าภาควิชาเป็นนักวิชาการพยาบาล มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการพยาบาล มีประสบการณ์การสอนและปฏิบัติการพยาบาลไม่น้อยกว่า 3 ปี มีผลงานวิชาการที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ</p> <p>4.5 หัวหน้าภาควิชาต้องมีลักษณะของผู้บริหารและสมรรถนะในการบริหารที่ดีด้วย</p> <p>5. สถานภาพการเงิน งบประมาณของสถาบัน</p> <p>5.1 สถานภาพการเงินมีความมั่นคง คือมีรายรับสูงกว่ารายจ่าย หรือมีแหล่งเงินสนับสนุนโดยไม่มีข้อผูกพันใดๆ</p>	<p>ถ้าภายในสถาบันไม่มีผู้มีความรู้คุณสมบัติเหมาะสม ควรสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก คณบดีและหัวหน้าภาควิชาควรมีวาระในการดำรงตำแหน่ง</p> <p>มีโครงการพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะการบริหารให้กับผู้บริหารอยู่เสมอ</p> <p>ในสถาบันที่ไม่มีมูลนิธิหรือองค์กรสนับสนุน ต้องวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษาและนำมาวิเคราะห์ปรับค่าเล่าเรียนเพื่อให้เลี้ยงตัวเองได้ โดยหาแหล่งเงินทุนและเงินกู้ยืมให้กับนักศึกษาที่ยากจน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>5.2 มีการจัดบริหารงบประมาณเป็นระบบคือ</p> <p>5.2.1 มีการประเมินความต้องการใช้งบประมาณแต่ละปีจากอาจารย์ทุกคน</p> <p>5.2.2 หัวหน้าภาควิชามีส่วนร่วมในการพิจารณางบประมาณ และจัดสรรตามความเหมาะสม</p> <p>5.2.3 แต่ละภาควิชามีการวางแผนและติดตามผลการใช้งบประมาณ</p>	<p>มีแผนการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบชัดเจน</p>
<p>6. ทรัพยากรสนับสนุนวิชาการ</p> <p>6.1 ทรัพยากรสนับสนุนวิชาการมีปริมาณและคุณภาพที่จะทำให้อาคารสถาบันทางวิชาการที่ดีที่สุดในด้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> - อาคารสถานที่ - อุปกรณ์ประกอบการสอน โสตทัศนูปกรณ์ - ห้องสมุด หนังสือ ตำรา เอกสารต่างๆ <p>จะต้องมีปริมาณและคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด</p> <p>6.2 อาจารย์มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นในการเสนอและสรรหาหรือจัดซื้อทรัพยากรที่เหมาะสมกับภารกิจด้านวิชาการของสถาบัน</p>	<p>มีงบประมาณเพียงพอ</p> <p>มีแผนพัฒนาทรัพยากรสนับสนุนวิชาการระยะ 5 ปี สอดคล้องกับความต้องการและอัตราการขยายตัวของสถาบัน</p> <p>มีหน่วยซ่อมบำรุงทรัพยากรและงบประมาณสำหรับบำรุงรักษาเพียงพอ</p> <p>มีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรว่ามีคุณภาพเหมาะสมหรือไม่ และเป็นข้อมูลย้อนกลับในการทำงาน เพื่อดูความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร</p>
<p>7. คุณลักษณะของแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ</p> <p>7.1 แหล่งฝึกปฏิบัติมีนโยบายชัดเจนที่จะสนับสนุนเป็นที่ฝึกงานของนักศึกษาและมีการ</p>	<p>สถาบันการศึกษาพยาบาลควรมีโรงพยาบาลรองรับเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติตั้งานหลัก</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>ประชุมร่วมมือกันกับสถาบันการศึกษาเพื่อวางแผนจัดการเรียนการสอนไม่น้อยกว่าภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง</p> <p>7.2 แหล่งฝึกปฏิบัติงานหลักมีลักษณะ เป็นโรงพยาบาลทั่วไป มีผู้ป่วยไม่น้อยกว่าวันละ 200 คน มีบริการการพยาบาลที่ครอบคลุมการบริการผู้ป่วยที่มีลักษณะหลากหลายในเรื่องปัญหาสุขภาพ ภัยและการบริการทั้ง 4 มิติ มีผู้ป่วยให้ฝึกปฏิบัติในอัตราส่วน 2:1 และอยู่ไม่ไกลจากสถาบันการศึกษาเกินไป สามารถเดินทางไปได้สะดวก</p> <p>7.3 แหล่งฝึกปฏิบัติงานหลักควรมีระบบการบริหารงานที่เอื้อต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ ให้สามารถให้บริการที่ดีแก่ผู้บริหารความหลักวิชาทางพยาบาลศาสตร์</p> <p>7.4 ในแหล่งฝึกปฏิบัติที่มีหอผู้ป่วยที่ไม่สมบูรณ์แบบ ให้ใช้สถานการณ์จริงฝึกนักศึกษาในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ แก้ปัญหาหรือทดลองปฏิบัติสิ่งใหม่ ๆ</p>	<p>ควรมีแหล่งฝึกเสริมซึ่งเป็นแหล่งที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อเสริมแหล่งฝึกหลัก ซึ่งให้การสนับสนุนร่วมมือเป็นอย่างดีเช่นเดียวกับแหล่งฝึกหลัก</p>
<p><u>คุณลักษณะของกระบวนการ</u></p> <p>8. คุณลักษณะของหลักสูตร</p> <p>8.1 การจัดหลักสูตรสอดคล้องกับเป้าหมายในการผลิตบัณฑิต คือผลิตพยาบาลทั่วไปซึ่งมี</p>	<p>หลักสูตรครอบคลุมการพยาบาลทุกสาขาวิชาทางการพยาบาล ใช้โรงพยาบาลเป็นฐาน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>ความสามารถทั้ง 4 มิติ คือ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยคำนึงถึงชุมชนของผู้ป่วยทั้งครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ผู้ป่วยอยู่</p> <p>8.2 มีการพัฒนาหลักสูตรอย่าง เป็นระบบคือ มีแผนในการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตร ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรอย่างชัดเจน และต่อเนื่องให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ ที่เปลี่ยนแปลง</p> <p>8.3 มีแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจนและเป็นไปใช้ในการดำเนินการ</p>	<p>ในการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติและสอดแทรก เทคนิคการบริการ มนุษย์สัมพันธ์ คุณธรรม จริยธรรมวิชาชีพในรายวิชาการพยาบาลต่างๆ และ ขณะฝึกปฏิบัติ</p> <p>ในหลักสูตรวิชาชีพมีรายวิชาที่ให้ความรู้และทักษะในด้านการบริหารจัดการและการวิจัยทางการพยาบาลด้วย</p> <p>มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและคณะกรรมการติดตามประเมินหลักสูตรโดยประเมินทั้งการใช้และหลังจากนำหลักสูตรไปใช้ทุก 5 ปี และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น</p> <p>มีแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจนและเป็นไปได้ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ - ประชาสัมพันธ์หลักสูตรใหม่ - เตรียมความพร้อมในทุกๆด้านที่เกี่ยวข้อง
<p>9. คุณลักษณะด้านการเรียนการสอน</p> <p>9.1 ใช้วิธีการสอนและสื่อการสอนที่หลากหลายตามความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของการศึกษาและเนื้อหาวิชา</p> <p>9.2 มีการจัดทำแผนการสอนและใช้แผนการสอนอย่างสมบูรณ์ทุกวิชา</p>	<p>นโยบายสถาบันต้องให้ความสำคัญของงานสอนเท่ากับการทบทวนงานทางวิชาการอื่น ๆ</p> <p>ผู้บริหารมีกลยุทธ์ทำให้อาจารย์มีความผูกพันและทุ่มเทต่องานสอน โดยมีงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำสื่อการสอนที่</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>9.3 มีเอกสารประกอบการสอนตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา และมีการปรับปรุงให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>หลากหลาย มีการฝึกอบรมวิธีการสอนและการผลิตสื่อ มีการทำวิจัยในห้องเรียนเพื่อคัดค้นวิธีการสอนที่เหมาะสม</p> <p>มีการประเมินผลการสอนของอาจารย์เป็นระบบคือ มีแบบประเมินที่จัดขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีนโยบายการใช้ที่ชัดเจน มีการประเมินจากหลายแหล่งคือจากนักศึกษา เพื่อนอาจารย์ หัวหน้าภาควิชาและตัวอาจารย์เอง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จุดเด่นและจุดอ่อน และส่งให้อาจารย์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป</p>
<p>9.4 การเรียนการสอนมีลักษณะ</p> <p>9.4.1 ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</p> <p>9.4.2 กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์โดยกระบวนการแก้ปัญหา</p> <p>9.4.3 มีห้องปฏิบัติการพยาบาลที่เอื้อให้นักศึกษาเรียนรู้และฝึกทักษะการพยาบาลซึ่งจำลองสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับหอผู้ป่วย ใช้วิธีการสอนแบบสถานการณ์จำลองหรือบทบาทสมมุติ</p> <p>9.4.4 จัดบรรยากาศการเรียนการสอนภาคปฏิบัติให้นักศึกษาไม่เครียด มีแรงจูงใจอยากฝึกปฏิบัติ</p> <p>9.4.5 นักศึกษาได้ใช้ปัญหาทางการพยาบาลในสถานการณ์จริงในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นประเด็นในการศึกษา และใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติ</p>	<p>มีคณะกรรมการพัฒนาห้องปฏิบัติการพยาบาลและปรับปรุงพัฒนาให้ทันสมัยและมีคุณภาพอยู่เสมอ มีงบประมาณเพียงพอ</p> <p>ห้องปฏิบัติการพยาบาลเปิดให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติทั้งในและนอกเวลาเรียนโดยอิสระ ซึ่งมีอาจารย์เป็นผู้ดูแลห้องปฏิบัติการและมีเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญการ เพื่อให้นักศึกษามีความมั่นใจก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย</p> <p>มีการจัดฝึกอบรมอาจารย์นิเทศฯให้มีความเข้าใจตรงกันและยึดหลักการเดียวกันทุกภาควิชาในวิธีการสอนและการประเมินผล</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>9.4.6 นักศึกษามีการประชุมปรึกษาหารือกับอาจารย์และทีมการพยาบาลที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาปัญหาและวิธีการพยาบาลที่เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย</p> <p>9.4.7 อาจารย์มีระบบการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้เป็นระยะๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการช่วยนักศึกษาให้พัฒนาการเรียนรู้จนถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ</p>	
<p>9.5 มีแผนการประเมินการสอนของอาจารย์อย่างเป็นระบบ</p>	
<p>10. การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้</p>	
<p>10.1 อาจารย์ทุกคนผ่านการอบรมให้มีความรู้และทักษะในการประเมินผลการเรียนรู้เป็นอย่างดี</p>	<p>มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษาในโครงการสัมมนาอาจารย์ใหม่ทุกครั้ง และมีโครงการเพิ่มพูนความรู้ให้กับอาจารย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ</p>
<p>10.2 ในการออกข้อสอบทุกครั้งจะต้องมีการทำแผนข้อสอบ (Blue Print) เป็นแนวทางในการออกข้อสอบ และมีการวิเคราะห์ข้อสอบก่อนและหลังสอบทุกครั้ง</p>	<p>ควรมีการวิเคราะห์ข้อสอบในคลังข้อสอบและปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทุก 5 ปี</p>
<p>10.3 ข้อสอบควรมีหลายรูปแบบให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของรายวิชา</p>	<p>นำผลการประเมินความก้าวหน้าเป็นข้อมูลช่วยนักศึกษาทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม</p>
<p>10.4 มีคลังข้อสอบที่ได้มาตรฐาน และผ่านการวิเคราะห์แล้ว</p>	<p>ควรมีการให้ครูผู้สอนทางคลินิกและหัวหน้าตึกหรือพยาบาลประจำการร่วมกันประเมิน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>10.5 ในการวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ ควรมีเครื่องมือการประเมินที่ได้มาตรฐาน ครอบคลุมด้านทักษะ พิสัยและ เจตพิสัยมากกว่าพุทธิพิสัยและ เหมาะสมกับเป้าหมาย และคุณสมบัติของผลผลิตที่สถาบันกำหนด</p> <p>10.6 ควรรู้วิธีการประเมินผลแบบอิง เกณฑ์ และมีคู่มือการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดของตัวชี้วัดประกอบในการประเมิน</p> <p>10.7 ควรมีการประเมินทั้งในระยะก่อนเรียน ประเมินความก้าวหน้าและการประเมินรายยอด</p>	
<p>11. การบริหาร</p> <p>11.1 มีการจัดแบ่งหน่วยงานที่มีขอบเขตที่ชัดเจน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละหน่วยชัดเจน</p> <p>11.2 มีระบบการติดต่อสื่อสารและการประสานงานที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ</p> <p>11.3 ลักษณะการบริหารงานทั้งในระดับภาควิชาและระดับคณะ ท้าในรูปแบบคณะกรรมการหรือรูปแบบอื่นซึ่งดีที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและทำงานในส่วนที่ตนถนัด</p> <p>11.4 สถาบันมีการเตรียมคณาจารย์เข้าสู่งานเป็นผู้บริหาร โดยมีโครงการฝึกอบรม</p>	<p>คณะกรรมการบริหารแต่ละ คณะควรมีวาระในการดำรงตำแหน่ง</p> <p>ผู้บริหารตระหนักและ เห็นความสำคัญของ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและ ให้โอกาสสมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนคติและ ข้อมูลต่าง ๆ</p> <p>ผู้บริหารมีการติดตามกำกับและ ประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนา งานตามแผนหรือโครงการ อย่างต่อเนื่อง และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับไปยัง ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทุกครั้ง</p> <p>ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศทางวิชาการ</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>ในเรื่องภาวะผู้นำและการบริหารงานให้กับคณาจารย์ทุกคน</p> <p>11.5 สถาบันมีกระบวนการบริหารที่สนับสนุนและ เอื้ออำนวยความสะดวกในการทำงานของภาควิชาและหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดี ในด้านความคล่องตัวของกระบวนการติดต่อสื่อสาร ขวัญและกำลังใจอาจารย์ การพัฒนาคณาจารย์ ฯลฯ</p> <p>11.6 มีความร่วมมือช่วยเหลือกันทั้งภายในสถาบันและระหว่างสถาบัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ศึกษาปัญหา วิธีการในการที่จะพัฒนาวิชาการทางพยาบาลศาสตร์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป</p>	<p>ในสถาบันโดยจัดให้มีเสวนาทางวิชาการ ประชุมสัมมนา อภิปรายทางวิชาการหรือกิจกรรมอื่นๆ เป็นการกระตุ้นให้มีความตื่นตัวทางวิชาการหรือมีความร่วมมือทางงานวิชาการ เป็นทีมทั้งภายในสถาบันและ ระหว่างสถาบัน</p>
<p>12. การพัฒนาคณาจารย์</p> <p>12.1 มีคณะกรรมการหรือหน่วยพัฒนาคณาจารย์รับผิดชอบงานพัฒนาคณาจารย์ชัดเจน</p> <p>12.2 มีการจัดทำแผนพัฒนาคณาจารย์ทั้งระยะสั้น (1 ปี) และระยะยาว (5 ปี) และมีการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบ</p> <p>12.3 มีงบประมาณสอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผน</p> <p>12.4 ให้โอกาสและ เวลาคณาจารย์ในการ</p>	<p>มีการศึกษาความต้องการ (Need Assessment) ของอาจารย์ก่อนทำแผน และให้มีการพัฒนาคณาจารย์ทั้งด้านคุณภาพ ตำแหน่งทางวิชาการและด้านสมรรถนะที่ต้องปฏิบัติในบทบาทอาจารย์</p> <p>มีทุนสนับสนุนเพียงพอให้อาจารย์ไปศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ</p> <p>มีการสัมมนาอบรมการผลิตผลงานทางวิชาการแก่อาจารย์เป็นประจำ สม่ำเสมอ</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองโดยให้มีภาระงานสอน (Work Load) ไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์</p> <p>12.5 ให้โอกาสคณาจารย์พัฒนาตนเองทั้งงานเชิงวิชาการ วิชาชีพและสังคมร่วมกับคณาจารย์ในสถาบันเดียวกันและต่างสถาบัน</p>	<p>ให้มี Sabbatical Leave เมื่ออาจารย์ทำงานครบ 5 ปี และต้องการทำผลงานวิชาการ และจัดให้มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงให้คำแนะนำช่วยเหลือ</p> <p>จัดกลุ่มสนับสุนทางวิชาการ หรืออาศรมความคิด มีโครงการศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ หรือโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์กับสถาบันต่างประเทศ</p>
<p>13. การดำเนินงานให้ผลิตผลงานทางวิชาการ</p> <p>13.1 มีงบประมาณสนับสนุนผลงานทางวิชาการและบริการวิชาการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง</p> <p>13.2 มีการจัดโปรแกรมพัฒนาอาจารย์ด้านการวิจัยและผลิตเอกสาร ตำรา</p> <p>13.3 มีแหล่งความรู้สำหรับค้นคว้าที่ทันสมัย</p> <p>13.4 มีแผนในการจัดประชุมเพื่อเสนอผลงานวิจัยและให้บุคคลภายนอกเข้าร่วมฟัง</p> <p>13.5 มีนโยบายที่จะสนับสนุนให้อาจารย์ทำงานวิจัยในสาขาที่ตนเองรับผิดชอบในการสอน</p> <p>13.6 มีระบบข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมงานวิจัย เป็นหมวดหมู่และสะดวกในการใช้ ตลอดจนแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันพร้อมทั้ง เผยแพร่งานวิจัย</p>	<p>มีการจัดทำแผนหรือโครงการ การทำวิจัยของอาจารย์ทุก 3-5 ปี และจัดทำแผนบริการวิชาการทุกปี โดยมีคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน</p> <p>สถาบันจัดเอื้ออำนวยความสะดวกทั้งในเรื่องงบประมาณ ทรัพยากรและการประเมินคุณภาพงานวิจัย</p> <p>มีวารสารของสถาบันสำหรับเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์หรือจัดหาแหล่งหรือวารสารภายนอกสถาบันซึ่ง เป็นที่ยอมรับในวิชาชีพเป็นที่เผยแพร่เป็นการประชาสัมพันธ์สถาบันด้วย</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>13.7 จัดให้มีผลตอบแทนจากการทำวิจัยหรือผลิตเอกสารตำรา เช่น นำไปพิจารณาความดีความชอบหรือให้ค่าตอบแทนจากผลกำไรบางส่วนในการพิมพ์จำหน่าย</p> <p>13.8 มีแผนงานบริการวิชาการที่ชัดเจน โดยกำหนดให้ 5% ของภาระงานและเป็นงานที่ต่อเนื่อง มีสิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี</p>	
<p>14. งานกิจกรรมนักศึกษา</p>	
<p>14.1 จัดกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับจุดแข็งจุดอ่อนของนักศึกษาและเป้าหมายในการผลิตบัณฑิต</p>	<p>มีคณะกรรมการฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะรับผิดชอบ และมีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ</p>
<p>14.2 มีแผนงานกิจกรรมนักศึกษานในแต่ละปีชัดเจน โดยกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนและพัฒนาการของนักศึกษานในแต่ละชั้นปี</p>	<p>มีคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาจากการเลือกตั้ง เป็นผู้วางแผนงานกิจกรรมและดำเนินงานตามแผน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาช่วยเหลือให้คำแนะนำ</p>
<p>14.3 ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมนักศึกษาร่วมกับนักศึกษาต่างคณะ ต่างสถาบัน เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษา</p>	<p>อาจารย์ที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการฝ่ายกิจการนักศึกษาควรพบปะพูดคุย ปลุกฝังทัศนคติที่ดีให้กับนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาใหม่ต่อการเข้าร่วมกิจกรรม หรือให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ พูดคุยเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพและเห็นความสำคัญของงานกิจกรรม</p>
<p>14.4 มีการจัดกิจกรรมนักศึกษานหลายลักษณะ โดยให้มีการพัฒนานักศึกษานทุกด้านคือ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และวิชาการ</p>	

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>14.5 ให้ความสำคัญสนับสนุนงานกิจกรรมนักศึกษาที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะกิจกรรมเสริมความรู้ความเข้าใจชีวิตในสังคมปัจจุบัน</p> <p>14.6 ลักษณะการจัดกิจกรรมนักศึกษา ให้นักศึกษามีอิสระในการดำเนินกิจกรรมได้เต็มที่โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ</p> <p>14.7 มีการประสานสัมพันธ์หรือดำเนินงานในลักษณะอื่นๆให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมและเห็นความสำคัญ</p>	<p>คณะกรรมการสโมสรนักศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์แผนงาน โครงการให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า และมีการประเมินผลหลังทำโครงการให้นักศึกษาทราบทุกครั้ง ซึ่งอาจเผยแพร่ทางโทรทัศน์ วิทยุหรือรูปแบบอื่นๆ</p> <p>มีการประกาศเกียรติคุณหรือให้รางวัลแก่นักศึกษาที่ทำกิจกรรมดีเด่นทุกปี</p>
<p>15. การประเมินตนเองของสถาบัน</p> <p>15.1 มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน ครอบคลุมการประเมินโครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์ในการกิจทั้ง 4 ด้าน โดยใช้เกณฑ์สภาการพยาบาลเป็นเกณฑ์ขั้นต้นในการประเมินและพัฒนาให้สูงขึ้นเรื่อยๆ</p> <p>15.2 มีคณะกรรมการหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการประเมินผลสถาบันชัดเจน</p> <p>15.3 มีแผนการประเมินสถาบันเป็นระบบ</p> <p>15.4 มีการนำข้อมูลที่ประเมินได้ไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสถาบัน</p>	<p>มีการตรวจสอบเกณฑ์ที่สร้างขึ้นว่ามีความถูกต้องและเป็นไปได้ในการดำเนินการ เป็นที่เข้าใจของทุกหน่วยงานที่นำไปใช้</p> <p>คณะกรรมการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประเมินสถาบัน ต้องมีวาระในการดำรงตำแหน่ง</p> <p>มีคณะกรรมการติดตามผลของการพัฒนาสถาบัน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตามข้อเสนอแนะจากการประเมิน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>15.5 มีการติดตามผลการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง</p>	
<p><u>คุณลักษณะด้านผลิตผล</u></p>	
<p>16. สมรรถนะของบัณฑิต</p>	
<p>16.1 บัณฑิตมีความรู้ในเนื้อหาวิชาพยาบาลศาสตร์เป็นอย่างดี</p>	<p>ประเมินความรู้ในเนื้อหาวิชาจากข้อสอบรายยอดที่สถาบันสร้างขึ้นและมีมาตรฐานเพียงพอหรือประเมินโดยใช้ข้อสอบมาตรฐานของสภาการพยาบาล</p>
<p>16.2 บัณฑิตมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์</p>	<p>ประเมินความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์จากแบบทดสอบที่สถาบันจัดทำขึ้น</p>
<p>16.3 บัณฑิตมีสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐานอย่างแม่นยำ สามารถแก้ปัญหาที่ยากและซับซ้อนได้ และเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติการพยาบาล</p>	<p>มีการติดตามผลบัณฑิตเป็นประจำทุกปี</p>
<p>16.4 บัณฑิตมีความสามารถเชิงธุรกิจบริการ มีความรู้ภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่งตามหลักสูตรในระดับสื่อสารได้เป็นอย่างดี</p>	
<p>16.5 เมื่อทำการติดตามผลบัณฑิตพบว่าบัณฑิตสามารถปฏิบัติงานพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพและเป็นผู้ดำเนินการทางคลินิกจากการประเมินของหัวหน้างาน</p>	
<p>16.6 บัณฑิตนำหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอริเริ่มหรือสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกทาง</p>	

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>วิชาการและ เข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง</p> <p>17. เจตคติของบัณฑิตต่อวิชาชีพ</p> <p>17.1 บัณฑิตมีความผูกพันต่อหน้าที่ที่จะปฏิบัติหน้าที่ทางการพยาบาลให้ดีที่สุดและมีความต้องการที่จะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพพยาบาล</p> <p>17.2 บัณฑิตมีความสนใจทางวิชาการและพยายามพัฒนาวิชาชีพให้ดีขึ้นทั้งด้านวิชาการและบริการ</p> <p>17.3 บัณฑิตสามารถนำความรู้ทางพยาบาลศาสตร์มาใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเองและของบุคคลในครอบครัว</p>	<p>ทางการศึกษาติดตามผลบัณฑิตเป็นประจำทุกปี โดยประเมินจากการทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างจริงจัง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเพื่อนร่วมงาน ต้องการความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาลทั้งในด้านชื่อเสียง ตำแหน่งหน้าที่และมีความตั้งใจทำงานวิชาชีพพยาบาลตลอดไป ไม่คิดเปลี่ยนอาชีพ</p> <p>บัณฑิตแสดงให้เห็นถึงความสนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยการอ่านวารสารหรือร่วมฟังสัมมนาทางวิชาการ นำความรู้จากงานวิจัยของผู้อื่นมาปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลให้ดีขึ้น มีความสนใจสภาพและปัญหาสังคม นำวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น</p> <p>บัณฑิตสามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถชี้แนะ ให้คำปรึกษาในปัญหาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวได้ถูกต้อง เหมาะสม</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
<p>18. พัฒนาการทางบุคลิกภาพและทักษะทางสังคมของบัณฑิต</p> <p>18.1 บัณฑิตมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รับผิดชอบงาน เป็นตัวอย่างที่ดี แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความคิดริเริ่มเชิงวิชาการ</p> <p>18.2 บัณฑิตสามารถเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้เหมาะสมตามกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดี เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน ผู้ป่วยให้การยอมรับและให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาลอย่างดี</p> <p>18.3 บัณฑิตใช้ความเข้าใจความเป็นมนุษย์ในการทำงาน รู้ถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีคุณธรรมและจริยธรรม</p>	<p>ศึกษาติดตามผลบัณฑิตโดยการประเมินจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน</p>
<p>19. ผลผลิตทางด้านวิชาการของสถาบัน</p> <p>19.1 มีงานวิจัยทางการแพทย์โดยอาจารย์ในสถาบันที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่าปีละ 1 เรื่อง</p> <p>19.2 มีบริการวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่าปีละ 2 โครงการ</p>	<p>มีการทำวิจัยเป็นรายบุคคลหรือเป็นทีม หรือสถาบันอาจมีหน่วยวิจัย (Unit Cell) เพื่อวิจัยและพัฒนาข้อความรู้ทางพยาบาลศาสตร์</p> <p>โครงการบริการวิชาการควรสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบัน</p>

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้	แนวทางการพัฒนา
19.3 มีบทบาททางวิชาการที่มีลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์หรือวิเคราะห์วิจารณ์เผยแพร่ในวารสารที่เป็นที่ยอมรับไม่น้อยกว่าปีละ 5 เรื่อง	สถาบันควรมีวารสารของตนเอง เพื่อเผยแพร่ข้อความรู้ทางพยาบาลศาสตร์และผลงานวิชาการของอาจารย์

ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษาวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลผลิตของสถาบันในด้านคุณภาพบัณฑิตให้ได้มาตรฐาน เช่น เครื่องมือวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ของนักศึกษา เช่น ความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา และเครื่องมือมาตรฐานในการติดตามผลบัณฑิต เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงดัชนีบ่งชี้ที่ได้ เป็นเกณฑ์ในการประเมินสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนที่มีความตรง ความเที่ยง มีความเป็นปรนัยในการวัดทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ และคู่มือการใช้เกณฑ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถนำไปประเมินคุณภาพหรือความเป็นเลิศของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนทุกแห่งทั่วประเทศ
3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแผนระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน โดยใช้ดัชนีบ่งชี้และแนวทางการพัฒนาจากงานวิจัยที่ได้ เพื่อให้การพัฒนาสถาบันมีความเป็นไปได้นทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น
4. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในสถาบันการศึกษาพยาบาลของรัฐ คือสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัดกรุงเทพมหานคร และทบวงมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีการทำนองเดียวกับการวิจัยนี้ และโดยวิธีวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนีที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น มีการเสนอร่างดัชนีที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นพื้นฐาน และศึกษาวิจัยหา

คุณลักษณะ และระดับความเป็นเลิศ เพื่อเปรียบเทียบดูว่าดัชนีบ่งชี้ความเป็นเลิศของสถาบันการ
ศึกษาพยาบาลในแต่ละสังกัดแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาใน
สาขาวิชาอื่น ๆ ทั้งของรัฐและ เอกชน